

Всеукраїнська загально-політична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛЯНЩА

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 51 (1832)

П'ятниця, 19 грудня 2014 р.

Видався з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

В КРИМУ ЩЕ Б'ЄТЬСЯ УКРАЇНСЬКЕ СЕРЦЕ...

У НЕБО НАША КАЛИТА, У НЕБО!

Починаючи з 2006 року, в Сімферопольській українській гімназії щороку учні, вчителі і батьки відзначали свято Андрія — свято, яке свій початок бере ще з дохристиянських часів. Цього року 12 грудня в актовій залі «вчорашньої» української гімназії дев'ятикласники розпочали свято з короткої історичної довідки: «Один із староукраїнських літописів XIII століття оповідає, що апостол Андрій прийшов до Корсуня, потім спустився до Дніпрового гирла й поплив угору. Вдосвіта його човна прибило до піdnіжжя гір. Андрій Первозваний вийшов на берег і мовив до своїх учнів: «Чи бачите ці гори? На них засяє ласка Божа, і буде велике місто, і Бог збуде багато церков!». Після цього Первозваний вийшов на Київські гори, благословив їх і поставив хрест. Таким чином, переповідає передказ, апостол першим приніс християнську віру в Київ. Так, на честь Святого Андрія Первозванного з'явилось свято, яке зберегло і першіну назву — Калита.

То чи могли діти, внуки, правнуки праукраїнців забути про це свято? Звичайно, ні! Посіяні зерном добрими педагогами, кожним, хто вкладав «цеглінки» у фундамент творення української «школи-родини» в Сімферополі, про-

ЯК ПОЖИВАСТЕ?

Аби постійно нагадувати про переваги російського життя, кримські чиновники регулярно з'являються на «голубому» екрані, де, як і по радіо, відповідають на запитання кримчан. Але сьогодні чуято здебільшого не ємоційні витоки: «Спасибо Путіну!», а речі конкретні і практичні, у тому числі й незручні.

І тут не так вже й просто переконувати людину, що чорне є білим, і навпаки. На запитання телеглядачкі, як прожити на 8 тис. рублів, працюючи на бензозаправці, компетентна особа почала її «втирати», що працедавець аж ніяк не порушує її прав і навіть винаходить можливість пристойно оплачувати роботу, бо мінімальною є зарплата у п'ять з половиною тисяч рублів. Пані також запропонувала телеглядачці звернутися в письмовому виді у міністерство, де буде розписано, яким чином формується ця зарплата і які має складові, нібито пред'явивши таку довідку в магазині, людина може розраховувати на якісні знижки. Але ж ні, там мають однакову вартість і тяжко зароблені гроші, і одержані на хабар.

В іншій телепередачі, присвяченій соціальним виплатам, не витримав сам телеведучий Вадим Пер-

Фото Л. Совик

ростає і сьогодні на посушливій, вивітрений буревіями неспокоєм землі кримській, яка разом з дітками чекає чуда від Святого Андрія і від Миколая Чудотворця. А щоб поповнити свій

дух козацькою силою предків наших, школярі на сцені відтворювали все, що праціди і праbabусі в реальному житті в цей день робили. Дівчата ворожили на судженого. А хлопці вда-

вались до закликань, зауважень майбутньої долі й ритуального кусання калити — обрядового коржа.

У небо наша калита,

у небо!

А ти, сонечко, підіймись

Та на нас подивись:
Ми калиту чіпляємо,
На місяць поглядаемо,
Свою долю-радість
закликаємо...

(Продовження
на 15-й стор.)

ЗАПИТАЙТЕ У КИЦЬКИ...

вих і запитав, чи змогла б заступниця міністра прожити на суму, що становить прожитковий мінімум і не сягає й п'яти тисяч. Його візвів відповіла, що на ці гроші й не потрібно жити, вони виділяються як підтримка, а жити треба на якісі інші, як саме зароблені, жінка не уточнила. Насправді ж зрозуміло, що, якщо ці гроші легальні, про державну підтримку годі й думати.

І хоча прожитковий мінімум для кримчан є на 40% нижчим, ніж в інших регіонах Росії, московські політики з приводу цін розмірковують дещо відвертіше. Вони рідко тепер повернуться до тих часів, коли споживання овочів мало суто сезонний характер, і розпочинати квасити на зиму капусту.

Але найцікавішою і найчеснішою виявилася владивостоцька бездомна кицька, про яку кілька днів кричали усі ЗМІ. Вона, незрозумілим чином прорвавшись у магазин, що в аеропорті, поласувала там ненайдешевшими харчами (звісно, не квашеною капустою) на суму в 63 тисячі рублів. Це — більше річного прожиткового мінімуму для кримчанина. А через кілька днів через падіння курсу рубля ця сума

вже значно перевищила річну мінімальну зарплату. А її має вистачати не лише на харчування, але й на оплату комунальних послуг, одягу, засобі гігієни, предмети тривалого користування, ліків та багато чого іншого.

До речі, про ліки, не якісі там виняткові, а ті, що «на кожен день», і, як правило, для пенсіонерів, котрі, особливо в Криму, мають проблеми з кістками, схильні до переломів, потерпають від артрозів і остеопорозу. Примітивний кальцій (крейду) з додаванням «морського» кальцію до «кримської весни» можна було придбати в магазинах фірми «АТБ» за 8 грн. 100 таблеток. Сьогодні цей препарат є тільки в аптеках, і за найдешевшу упаковку в найдешевшій із аптек треба викласти 111 руб. за 30 пігулок. Тож подорожчав кальцій не втрічі, чого вимагає офіційний курс рубля до гривні, а майже в 40 разів! І ліки ці не потрібно купляти за кордоном на долари, як і спиртову настоянку ромашки, що продається під назовою «Рекутан» і коштує близько 100 рублів за 100 мл. Не витримує

критики і ціноутворення препара-

тів голоду, кропиви собачої іншого «піdnіжного» корму, що визнається тризначними цифрами.

Цікаво, а який би прожитковий мінімум для людини встановила герояня Інтернет-переглядів сіра занедбана кицька? Певне, такий, що дозволив би і їй не «грабувати» магазини, а жити під піклуванням матеріально забезпеченого хазяїна. Тим не менше, сьогодні те, що кицьці «на один зуб», у своїй сумі дорівнює тому, на що має жити цілій рік російський патріот «нового російського регіону».

А держава, поміж тим, не буде: втілює амбіційні плани з підкорення космосу та інтенсивно нарощує й уdosконалює військовий потенціал. В її активі — багаті природні ресурси, а щодо людського фактора — 130 долларових мільярдерів. А ще вона називає себе чесною, справедливою й соціально зорієнтованою.

Тамара ФЕДОРЕНКО

ТИМ ЧАСОМ...

У КРИМУ ПОЧАВСЯ ВАЛЮТНИЙ АЖЮТАЖ

Через знецінення російського рубля в анексованому Криму триває справжній валютний ажютаж, пише сайт «Крим.Реалії».

Курс іноземних валют змінюється чи не кожні 5-10 хвилин. Люди в паніці кинулися скуповувати все, що є в пунктах обміну.

В супермаркетах електронної техніки останніми днями спостерігається неубувальний наплив відвідувачів. Кримчани в паніці через стрімке падіння рубля в буквальному сенсі «змітають» з прилавків усе підряд.

Курс валют відбувається і в цінниках у кримських магазинах, де продавці також не встигають змінювати вартість товару.

«Я впевнений, що до весни ціна на євро і долар перевалить за 100 рублів. І тоді кримчани зрозуміють, в яку пастику вони потрапили. Золотих гір не буде, є тільки сувора реальність, вічна економія і постійний страх за те, що ці заощадження будуть дедалі більше знецінюватися», — сказав на камеру один з опитаних кореспондентом жителів анексованого Криму.

«Путіну для порятунку рубля потрібно змінити політику стосовно України» — ЧИТАЙТЕ стор. 3.

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Прогресів» імені Тараса Шевченка, трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Прогресів» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована
Міністерством юстиції
України
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 12042-913ПР
від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди по-
діляє думки авторів публі-
кацій, відповідальність за
достовірність фактів не-
суть автори.

Рукописи не рецензують-
ся і не повертаються. Ли-
стування з читачами - на
сторінках газети.

Матеріали для друку
приймаються в електрон-
ному вигляді. Редакція
залишає за собою право
скорочувати публі-
кації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:
95006, м. Сімферополь,
бул. Гагаріна, 5,
2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Віддруковано в ТОВ
«МЕГА-Поліграф»,
м. Київ, вул. Марка
Вовчка, 12/14,
тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-
poligraf.kiev.ua
Тираж — 5000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне
газетно-журнальне
видавництво»

03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1,
тел./факс
(044) 498-23-65
Р/р 3712800300584
в УДКСУ у м. Києві
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail:
vidavniictvo@gmail.com

Розповсюдження,
передплатна, реклама:
тел. +38(044) 498-23-64;
+38 (050)310-56-63

ПОРОШЕНКО — РОСІЙ: ВІВЕДІТЬ ВІЙСЬКА — І КРИЗІ КРАЙ!

Війна на сході України буде завершена упродовж трох тижнів після виведення російських військ з Донбасу. Вихід з ситуації можливий лише на базі Мінських домовленостей. Про це у середу під час візиту до Польщі заявив Президент України Петро Порошенко, повідомляє власний кореспондент «Укрінформу».

«Якщо відбудеться виведення іноземних військ з території України, то через три тижні криза на сході буде завершена», — заявив П. Порошенко.

Він підкреслив, що деескалація конфлікту на Донбасі можлива лише на базі Мінських домовленостей.

За словами Президента, положення цього документа є дуже простими — звільнення заручників, відведення іноземних військ з України, перекриття кордону, проведення місцевих виборів за українським законодавством під наглядом міжнародних спостерігачів і врахування особливих потреб жителів регіону.

Він зауважив, що і Захід, і передусім Польща демонструють солідарність з Україною в цьому питанні. Від країн Заходу, як підкреслив П. Порошенко, Україна очікує консультативної підтримки і фінансово-економічної

допомоги, щоб подолати кризу, в яку вона потрапила не зі своєї вини.

«Жодного віправдання кримській анексії не існує — це брутальне порушення міжнародного права», — заявив Президент України Петро Порошенко під час виступу у польському Сеймі. Крім того, за його словами, історія карає тих, хто не засвоює її уроки.

«Рік тому українці продемонстрували світу, що вони гідні своєї історії й є європейською нацією», — наголосив П. Порошенко.

Президент почав свій виступ з чотирьох абзаців польською мовою. Він подякував Польщі за солідарність з Україною.

«Україні та Польщі є чим пишатися в новітній історії. Щиро вдячні Польщі за підтримку на шляху євротегратії», — підкреслив Глава держави.

Президент Петро Порошенко має намір одразу після повернення з Польщі внести на розгляд Верховної Ради проект закону про відмову України від позаблокового статусу. Про це Глава держави заявив 17 грудня у своєму виступі на спільному засіданні Сейму та Сенату Республіки Польща. «Сьогодні незапе-

речним є факт, що проголошена в 2010 році позаблоківість України не змогла гарантувати нашу безпеку і територіальну цілісність. Тому сьогодні в цьому залі я виришив проголосити та повернути країну до курсу на інтеграцію до євроатлантичного безпекового простору. Одразу ж після повернення в Україну я внесу на розгляд Парламенту законопроект про відмову від позаблокового статусу», — заявив Президент.

Петро Порошенко зазначив, що вже зараз Україна поглиблює співпрацю з НАТО, переорієнтовує свій оборонно-безпековий комплекс на національні стандарти.

«Попереду — велика робота, щоб досягти критеріїв членства. Велика робота і в тому, щоб провести референдум, — для того, щоб український народ і лише український народ, а не наші сусіди, визначав напрямок нашого подальшого розвитку», — сказав Глава держави.

Президент України наголосив на необхідності перевідгляду існуючих систем глобальної безпеки. «В умовах, коли зруйновано політичну рівновагу і стабільність Європи, ми маємо шукати нові спільні засоби гарантування безпеки. І я говорю тепер не лише про Україну, яка зіткнулася з брутальною агресією, а й про усі країни континенту. Ці гарантії безпеки мають бути ефективними, реальними та дієвими», — сказав Глава Української держави.

ОЛЕКСАНДРА ТУРЧИНОВА ПРИЗНАЧЕНО СЕКРЕТАРЕМ РНБО

Президент України Петро Порошенко призначив Олександра Турчинова секретарем Ради національної безпеки й оборони України. Відповідний указ оприлюднений на сайті Глави держави.

Раніше посаду секретаря РНБО України обіймав Андрій Парубій, який подав у відставку 7 серпня 2014 року.

О. Турчинов є керівником парламентської фракції «Народний фронт». Він був спікером парламенту з 23 лютого до 27 листопада 2014 року, а з 23 лютого до 7 червня — виконувачем обов'язків Президента України.

«Війна закінчиться тільки тоді, коли буде звільнена вся територія України, включаючи Крим», — заявив новопризначений глава Ради нацбезпеки та оборони України (РНБО) Олександр Турчинов під час свого першого брифінгу на цій посаді.

ЕКА ЗГУЛАДЗЕ СТАЛА ПЕРШИМ ЗАСТУПНИКОМ АВАКОВА

Кабінет Міністрів України призначив Еку Згуладзе першим заступником міністра внутрішніх справ. Про це у Фейсбуку повідомив міністр соціальної політики Павло Розенко.

«Тільки що Кабмін призначив Еку Згула-

дзе першим заступником міністра внутрішніх справ України! Сказала, що для неї це — усвідомлений вибір, а не авантюризм», — зазначив він.

Нагадаємо, Президент Петро Порошенко 13 грудня надав Згуладзе, котра вважається реформатором міліції Грузії часів президентства Міхеїла Саакашвілі, українське громадянство — як особі, «прийняття якої до громадянства України становить державний інтерес для України».

ІГОР ЛІХОВИЙ ПОВЕРТАЄТЬСЯ У МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ

Кабінет Міністрів призначив Ігоря Ліхового першим заступником міністра культури України. Про це у Твіттері написав віцепрем'єр-міністр — міністр культури В'ячеслав Кириленко.

«Уряд призначив першим заступником міністра культури Ігоря Ліхового. Справжній професіонал. Вестиме питання музеїв, заповідників, охорону культспадщини», — повідомив він.

Нагадаємо, що 8 років тому саме Ігор Ліховий, котрий був тоді міністром культури і туризму України, допоміг «Кримській світлиці» подолати неймовірні бюрократичні перепони і знайти в особі Мінкультури належного співзасновника.

ЄС ВІДЛІТЬ ПОНАД 7 МЛЙОНІВ ЄВРО НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМ

Міжнародна організація з міграції (МОМ) за підтримки ЄС та Німеччини виділить понад 7 млн. євро на допомогу 20 тис. переселенців із Криму та Донбасу. Про це йдеється на сайті організації.

«На тлі зростання кількості вимушених переселенців до більш ніж півмільйона осіб Міжнародна організація з міграції (МОМ) за підтримки ЄС та Німеччини розшириє свою допомогу взаємним переселенцям із Криму та Донбасу, аби охопити ще близько 20 тис. осіб. Гуманітарна допомога надаватиметься за

ПОЗА МОРАЛЛЮ...

РОСІЯНИ ПРИДУМАЛИ ДЛЯ ДІТЕЙ ГРУ, ДЕ МОЖНА... ВБИВАТИ УКРАЇНЦІВ

У Росії придумали комп'ютерну гру на тему АТО. «Іграшку» пропонують під виглядом «війни в Новоросії», повідомляють читачі Gazeta.ua. У грі можна вбивати українців, військових, міліціонерів і мирне населення. Жодні вікові обмеження для завантаження на сайті виробника не вказуються. У «віртуальному світі» «воюють» українці, «ополчення» і російська армія.

США ЗАКЛИКАЛИ УСІ КРАЇНИ ВІДМОВИТИСЯ ВІД БІЗНЕСУ З РОСІЄЮ

США закликали всі країни світу не підтримувати ділові відносини з Москвою і попередили, що стежитимуть за новими контрактами. Про це заявила на брифінгу у Вашингтоні представник Державного департаменту США Джен Паскі, повідомляє «РБК».

«Ми, як і раніше, закликаємо всі країни не вести бізнес з Росією», — сказала прес-секретар американського зовнішньополітичного відомства і додала, що Вашингтон продовжує стежити за новими контрактами Москви.

На запитання, чи є її слова закликом до країн приєднатися до санкцій проти Росії, Д. Паскі відповіла негативно. На думку Держдепартаменту, зовсім не обов'язково приєднуватися до санкцій, досить просто не укладати нових контрактів. «Враховуючи ситуацію», звичайного бізнесу з Росією зараз бути не повинно, зазначила Д. Паскі.

Заява представника Держдепу прозвучала після поїздки російського президента Володимира Путіна в Індію, де були підписані декілька контрактів, у тому числі і на будівництво Росією двох блоків АЕС в Індії. Раніше Паскі від імені Держдепу вже висловила стурбованість тим, що Путіна супроводжував в Індію самопроголошений лідер анексованого Криму Сергій Аксёнов.

Президент США Барак Обама до кінця поточного тижня підпише ухвалений конгресом закон про нові санкції щодо Росії та про надання допомоги Україні. Про це з посиланням на Білій дім повідомляє Російська служба «Бі-бі-сі».

За словами прес-секретаря Білого дому Джона Ернеста, Обама, як і раніше, відчуває певне занепокоєння з приводу закону, але вважає, що той дає йому необхідну свободу для маневру.

«Закон про підтримку свободи України» накладає санкції в основному на оборонну промисловість Росії. Він був ухвалений у минулу суботу абсолютно більшістю в конгресі. Якщо американський лідер підпише законопроект, що демонструє рідкісну солідарність між республіканцями і демократами, США введуть санкції щодо «Рособоронекспорту» та інших російських оборонних підприємств.

Законопроект також дозволяє президенту Обамі надавати військову допомогу Україні. Крім того, буде розширено індивідуальний санкційний список.

ЧАС ПРОЗРІННЯ НАСТАВ?

ГУБЕРНАТОР КРАСНОДАРСЬКОГО КРАЮ: ОБВАЛ РУБЛЯ — ЦЕ ПЛАТА ЗА КРИМ

Дестабілізація економічної ситуації в Росії, обвал рубля — це розплата за «політичні перемоги», насамперед, — за окупацію Криму. Так пояснив кризову ситуацію в РФ глава Краснодарського краю Олександр Ткачов, повідомляє портал Південно-західного регіону.

«Ми пожинаємо плоди наших завоювань, полі

ПУТИНУ ДЛЯ ПОРЯТУНКУ РУБЛЯ ПОТРІБНО ЗМІНИТИ ПОЛІТИКУ СТОСОВНО УКРАЇНИ

Президент Російської Федерації Володимир Путін для того, аби припинити рекордний обвал рубля та врятувати російську економіку від колапсу, повинен змінити свою політику стосовно України. Таку думку висловив головний економічний радник світового фінансового концерну Allianz та голова комітету з питань глобального розвитку при Президенті США Бараку Обамі Мохамед А. Ель-Еріан в опублікованому нещодавно коментарі для видання *Bussinesinsider*.

«Вивести Росію зі скрутного становища може президент Путін. Неважаючи на згубний вплив низких цін на нафту, він може покращити ринок та сентимент інвесторів зміною курсу в контексті України більш конструктивним підходом до Заходу та діями, які би допомогли відмінити економічні санкції проти його країни», — написав він.

Експерт, котрий раніше, серед іншого, працював на одну із найбільших інвестиційних компаній світу PIMCO, розкритикував дії Центрального банку Росії, який, намагаючись зупинити рекордний обвал російського рубля, підняв облікову ставку до 17% з 10,5%.

Він зазначив, що цей крок не допоможе. Єдиний, хто може допомогти російській економіці, — це президент Путін.

Водночас аналітик висловив сумнів, що глава РФ готовий це зробити, наголосивши, що це лише ще

КОМЕНТУЄ ХУДОЖНИК

Мал. О. Мерінова (м. Москва)

ПУТИН, ПРОБАЧ. РОСІЙСЬКА ЕКОНОМІКА ПРИРЕЧЕНА

Кумедна річ сталася, поки Володимир Путін займається стратегічними іграми з Заходом: російська економіка впала. Про це пише економічний оглядач Метт О'Брайен для *Washington Post*.

Новина дня — Центрбанк РФ екстремно посеред ночі підвишив облікову ставку з 10,5 до 17%, намагаючись зупинити падіння рубля, який за останній рік подешевшав на 50% відносно долара. Цей відчайдушний крок — спроба врятувати російську валюту за рахунок російської економіки, тому навіть якщо він спрацює, далі буде тільки гірше.

Це — класична криза ринку, що розвивається. По суті, російської економіки як такої не існує — є величезний бізнес з експорту нафти, який субсидіє все інше. Саме тому збільшення поставок з США і скорочення попиту в Європі, Китаї та Японії вдарило по РФ так сильно. За останній рік рубль перегнав за темпами падіння й українську гривню, і нафту марки Brent.

Поліпшення не передбачається. Росія потрапила в економічну пастку для дурнів: її економіка потребує низких процентних ставок, щоб рости, але російським компаніям потрібні високі ставки, щоб утримати курс рубля і не розоритися на доларових кредитах. Іншими словами, російська економіка опиниться в..., що б влада не робила.

Сила путінської Росії, як і СРСР до неї, виключно в нафті. У 70-х ми думали, що радянське вторгнення в Афганістан означало наш програш у холодній війні. А на ділі Радянський Союз нарвався на власний аналог В'єтнаму і був у змозі продовжувати існувати тільки за рахунок космічних цін на нафту. Економічний міраж, створений СРСР, став очевидний усім, в тому числі і його громадянам, після зниження цін у 80-х.

Зараз історія повторюється — хіба що без доктрини марксизму-лєнінізму. Путін міг собі дозволити вторгнення в Грузію та Україну, поки ціна на нафту залишалася тризначними. Тепер, коли вони впали на половину, у Росії просто не вистачить грошей на нові завоювання.

Можливо, Путін грає в шахи, поки ми граємо в шашки. Але тільки доти, доки ми постачаємо йому гроши на цю гру, зазначив автор.

Gazeta.ua

Ці слова є актуальними не лише тоді, коли йдеться про дорогих вашому серцю людей, особливо сьогодні, оскільки кримське життя багате на сюрпризи. Приміром, жила собі була тут газета під назвою «События». Нещодавно відсвяткувала свій ще зовсім не солідний п'ятирічний ювілей. Та я люди в ній працювали молоді. Вони не потерпали від ностальгії, а можливість говорити про все, що хвилює, вважали природною, як можливість дихати. Тому і завоювали чимало сердець своїх чitativ.

Те, що Україна — не Росія, усвідомили не одразу і продовжували працювати у звичному режимі: хвилювалися через проблеми, що можуть виникнути у кримчан зі світлом, водою, мобільним зв'язком та Інтернетом, зауважували, що «нова» кримська влада зовсім не є новою, навіть підтверджували це докumentально, бо виборчі списки складалися переважно із учораших представників провладної Партиї регіонів із доданням варягів із Тульської області, а це — вболівали через стрімке зростання цін на продукти харчування.

Дедалі газета ставала все менш відвертою її емоційною, а останнім часом звинувачувала її в проукраїнській орієнтації можна було лише через те, що, як і раніше, вона продовжувала друкувати програму вилученого із Криму українського телебачення.

І ось уже понад місяць, як газета зникла. Аби знати про це наперед, то зберегла хоча б один її примірник на пам'ять. Останнім часом, після знищення усієї кримськотатарської преси та заміни колективів діячів газет на стовідсотково лояльні до Москви, вона стала для мене чимось схожим на привіт із доброго минулого.

З надією виглядала газету в кiosках, але на мої запитання кiosкери пропонували іншу, зі схожою назвою: «События недели: итоги и факты». І я здалася. Газета виявилася як газета: про українських «силовиків», що бомблять мирних жителів Донбасу, про «незалежну» у звичному контексті. Виділялось видання лише дивовижною реклами, де чомусь пропонувалося робити покупки угрівнях.

В пошуках розгадки гривневих пропозицій, я з'ясувала, що «События недели» є «Всеукраїнською інформаційно-розважальною газетою» з «Рыбная отрасль на безрыбье» в редакцію у Києві. І це в той час, як з літа кримчани не отримують української преси навіть за перед-

платою, включаючи найбезневинніші видання, такі, як «Порадниця».

Натомість тоді, влітку, і з'явилися в Криму «События недели», зареєстровані також у РФ Федеральною службою. Звідси і російські смислові штампи та правка матеріалів, які на 80% є запозиченими із Інтернету (суголосно, що при цьому редакція забороняє передрукі без своєї письмової згоди).

«События недели» — яскравий приклад того, як «українська» газета може стати здобутком «руського світу» за абсолютної відсутності будь-яких ознак української ментальності та щонайменших

«І КАЖДЫЙ РАЗ НАВЕК ПРОЩАЙТЕСЬ, КОГДА УХОДИТЕ НА МИГ...»

відголосків відстоювання інтересів Української держави.

До речі, і для «руського світу», який, на відміну від Заходу, претендує на особливу ціноту, вона трохи нетипова. Редакція намагається привабити читача відвертою порнографічними матеріалами, які шокують вульгарністю і примітивізмом. Скажімо, в редакційному матеріалі «Мужчину не заменит фаллоимитатор» на повному серіозі проводиться дослідження, чим же згадана річ, «просто жужжалка», відрізняється від «полнощенного мужика і його орудия». Байдужі виявляється, «кусок пластика не може нежно поцеловать в шею». Якщо вірити написаному, то вся реалізація хамса відбувається в Криму, який буквально завалений нею. То чому ж тоді вона коштує оптом по 40-50 руб. за кілограм, а в разі добрив востаннє бачила її по 120? Між іншим, у 2012 році, коли дорога в Україну її була відкрита, хамса не коштувала на ринку вище 10 грн., а в рибних магазинах її і взагалі золота ціна була 6 грн. І як зрозуміти те, що автор пророкує загибелю рибної галузі через конкуренцію з росіянами, а вартість риби даді зростає і вже наздогнала м'ясо? І чому хамса на території спадкоємці Радянського Союзу коштує в п'ятсот і тисячу разів більше, ніж коштувала в СРСР?

Тож, я бачимо, варто відвідати від секսу та походень кіноізир, як вже «стирчать вуха» нинішніх кримських проблем, яких за російським сценарієм не повинно бути. Отже, може, краще знову — в ліжко? Но за його межами — труднощі з водою, через брак якої «полностью погиб в Криму урожай риса», у той же час, як знамениті масандровські вина почали перетворюватися леді не на воду — на винний напій. Чому? Та тому, що за російськими технологіями, попри свої найвищі нагороди на міжнародних конкурсах, називатися винами вони не можуть, бо кріплени

не відібрали, що очевидно пропагандисти взяли будь-який номер, не прив'язуючись до конкретної школи. «Це — фейк», — підсумувала директор навчального закладу.

У низці українських ЗМІ вже назвали цей фейк «повним маразмом», а користувачі форумів кепкують, що пропагандисти цього разу недопрацювали, мовляв, насправді основні кольори снігу — це чорний та червоний, а це і символіка, наприклад, «Правого сектора». А синіца могла б символізувати імперський прапор Росії — основні кольори якого жовтий, білий та чорний.

Дезінформація російських ЗМІ дедалі частіше пов'язана з темою дітей, наприклад, уже всім відомий сюжет про 13-річного Стаса, якого українські бійці нібито примушували шпигувати, або сюжет про те, що в Україні начебто готують до війни дітей у віці від 2 до 10 років. Хоча вершиною блозністів є марафон при дворної російської журналістики, напевне, є усе ж сюжет про «розі'ятого» в зоні АТО хлопчика. Сміються йплачуть снігурі (які ще не добрали) — написав би тепер класик...

Згідно з інформацією УВКБ ООН, на кінець листопада 2014 року в Україні нараховувалося майже дев'ятнадцять з половиною тисяч внутрішньо переміщених осіб (ВПО) з Криму або, просто кажучи, вимушених переселенців.

Сьогодні в Україні існують два основних закони, які регулюють права кримчан-переселенців: Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян і правовий режим на тимчасово окупованій території України», який стосується не тільки кримчан, які залишилися в Криму, а й тих, хто змушений був залишити свої будинки і перебратися на материкову частину України; «свіжописаний» Президентом України Закон «Про забезпечення

прав і свобод внутрішньо переміщених осіб». Закон покликаний захищати права і свободи не тільки переселенців з Донецької, Луганської областей та Криму, а й переселенців з інших регіонів України, у яких можуть виникнути причини для масового переміщення (надзвичайні ситуації, масове порушення прав людини).

Незважаючи на наявність законодавчої бази, існує багато проблем, які призводять до дискримінації кримчан. Це, наприклад, отримання довідку про взяття на облік як ВПО; перетин адміністративного кордону з материковою частиною України; визнання кримчан нерезидентами України, що обмежило отримання ними банківських послуг; дискримінація в отриманні пенсій.

Чи так легко отримати довідку переселенця?

Переселенці з Криму мають в обов'язковому порядку отримати довідку про взяття на облік як ВПО, яка замінює прописку. Формально цей документ видавається громадянам, зареєстрованим на території Криму в день звернення. Отримати її можна на підставі письмової заяви, паспорта або іншого документа, що засвідчує особу громадянства, з якого береутися відомості про місце проживання. Насправді ж все не так просто: досі мало хто знає, на якій підставі видавати довідку, де зберігати дані і т. ін.

Незважаючи на прописані у відповідному наказі чіткі норми й алгоритм отримання довідки, на практиці ми стикаємося з тим, що отримати її кримчанам не так то просто. І, звичайно ж, не варто плекати ілюзій з приводу того, що її наявність у внутрішньо переміщеної особи відігриває визначальну роль при зверненні до відповідної інстанції. Багато хто сприймає цю довідку просто як фіксацію місця тимчасового перебування для можливості отримувати особу кореспонденції.

Як бути нерезидентом у своїй країні?

Дискриміновані в правах кримчани і у зв'язку з постановою НБУ № 699 від 3 листопада, яка набула нещодавно чинності. Згідно з нею жителі та громадяни України

ДИСКРИМІНАЦІЯ КРИМЧАН-ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ: КОРТОК ПРО ГОЛОВНЕ

зареєстровані на території Криму, стали нерезидентами. Нижче наводимо список проблем, з якими зіткнуться найближчим часом новооголошенні нерезиденти.

Юросбам, що мають місцеперебування в Криму, закрили їхні банківські рахунки. А за законодавством місцеперебування – це і є адреса перебування юрисдикції, яка вказана в їхніх реєстраційних документах. Тобто необхідність закривати рахунки буде не тільки для юрисдикції, які перебувають у Криму, а й для тих, хто перемістився, але не встиг перереєструватися на материковій частині.

Банківські картки, видані в Криму, не можуть більше використовуватися на материковій частині України. Тепер кримчани – власники банківських карток не зможуть отримувати грошові перекази.

Рахунки кримчанам відкривати, як і раніше, можна, але фактично це буде процесу обслуговування нерезидентів (а це означає дещо інші умови відкриття рахунків, заборону на використання поточних рахунків фізичних осіб для проведення операцій, пов'язаних зі здійсненням підприємницької діяльності, особливі умови заражування коштів на карту і

т. ін. – відповідно до Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах, затверджені Постановою НБУ від 12.11.2003 р. № 492).

Кримчанам-підприємцям, зважаючи на ці зміни, буде тепер дуже складно вести бізнес без зміни реєстрації місця проживання.

Постанова НБУ № 699 на практиці призвела до дискримінації кримчан – їхні економічні права обмежуються. Ведення бізнесу як для юридичних осіб, так і для фізичних осіб-підприємців, оформлення грошових перевезень, отримання кредиту, поповнення депозитного рахунку, обмін валют та інші банківські послуги стали обмеженими або забороненими для громадян України з «кримською пропискою».

Правозахисні організації мають намір працювати спільно над вирішенням гострих проблем, серед яких і доступ кримчан до адміністративних прав і свобод.

Труднощі перетину адмінкордону на Херсонщині

Прикордонна служба України повідомляє, що в'їзд і виїзд на тимчасово окуповану територію безпроблемно здійснюється на підставі до-

кумента, що засвідчує особу підтверджену громадянство (наприклад, паспорт громадянина України, паспорт для виїзду за кордон). Але чи так все просто, як здається на перший погляд?

За останній час почалися тенденції відмови українською стороною у пропуску з Криму на материк чоловіків – громадян України від 18 до 40 років, які їдуть самі. Їх ретельно допитують, вимагають надати достатні докази мети їхньої поїздки,

післякою на материковій частині або лист-запрошення від родичів, який може бути написаний від руки і підпис на ньому не потребує нотаріального посвідчення.

Висновок можна зробити такий: подібні «цилі безпеки» Прикордонної служби України мають явний дискримінаційний характер відносно кримчан. Згадані дії суттєво обмежують їх у конституційному праві на свободу пересування, а також фактично розцінюються як визнання

що електронний запит на переведення справи для кримчан уже не працює. Згідно з новою процедурою кримчани мають подати до Пенсійного фонду необхідні документи, отримати на руки запит на пенсійну справу і відправити її особливим чином у Крим. Як підсумок, переселенець зможе отримувати пенсію тільки тоді, коли через Москву повернеться його справа в паперовому вигляді. Скільки це займе часу, – невідомо, як і невідомо, скільки часу залишатиметься переселенці без грошей.

Хотя ж вирішуватиме зазначені проблеми і якими шляхами? Це питання хвилює сьогодні не тільки кримчан. Розробка нормативно-правових актів, покликаних захищати права і свободи переселенців, ведеться єкспертами в рамках проекту «Забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб» за підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

Активну позицію зайняли і громадські організації, які практично відразу після оприлюднення постанови НБУ № 699 організували «круглий стіл» на тему: «Як протидіяти дискримінації кримчан?», де обговорили питання, які потребують негайного вирішення, і розробили план роботи над ними. Організатором виступив ЦГП «Альменда», ініціативу активно підтримали Українська Гельсінська спілка з прав людини, Регіональний центр прав людини, «Майдан закордонних справ», Центр громадянських свобод, «Право на захист», «Координайна рада організацій вимушених переселенців з Криму» та інші небайдужі організації.

Ольга СКРИПНИК, юрист експерт проекту «Забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб» за підтримки Міжнародного фонду «Відродження»

Вікторія САВЧУК, юрист Громадської ініціативи «Крим SOS»

«Крим. Реалії»

Прикордонне «віконце» в Україну...

аргументуючи тим, що це – необхідні заходи безпеки. Як підсумок, практично всіх відмовляються пропускати на материк, просто змінюють з поїздів або направляють на поїзд назад до Сімферополя.

Останнім часом, нібито з метою безпеки, громадян України, в яких є кримська реєстрація, безпроблемно пропускають на територію Криму, але при в'їзді проводять коротку «співбесіду» про мету виїзду. Якщо людина працевлаштована, – вона має перед в'їздом у Крим взяти довідку з місця роботи і надати її на зворотному шляху як підтвердження мети виїзду на материк. Якщо людина безробітна, – вона має перед в'їздом у Крим взяти довідку з місця роботи і надати її на зворотному шляху як підтвердження мети виїзду на материк. Якщо людина безробітна, – вона має перед в'їздом у Крим взяти довідку з місця роботи і надати її на зворотному шляху як підтвердження мети виїзду на материк.

Як живеться пенсіонерам?

Низку проблем у роботі з переселенцями має і Пенсійний фонд, який повідомив,

За результатами моніторингу Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим у межах взаємодії з Державною службою з надзвичайних ситуацій та обласними державними адміністраціями України станом на 8 грудня 2014 року на материковій частині України розміщені та проживають 19 698 громадян України, які вимушено переселилися з Автономної Республіки Крим та міста Севастополя.

За останній місяць кількість кримчан, які вимушено оселилися на материковій частині України, збільшилась на 625 осіб, з яких переважна більшість розмістилася у Львівській, Чернігівській, Полтавській, Дніпропетровській та Хмельницькій областях.

До державних установ надійшло 26 465 звернень. Зокрема, за зверненнями громадян соціальну і шомісячну адресну допомогу отримали 4 326 осіб, працевлаштовані 953 особи, з питань освіти і навчання допомогу отримали 4 103 особи. Стосовно сприяння в доступі до медичного обслуговування, забезпечення житлом та ін. надійшло 591 звернення. Всім громадянам надано кваліфіковану медичну допомогу.

* * *

Управління Державної міграційної служби України в Херсонській області надають допомогу мешканцям Криму з вітвірка і до суботи включно. Органи реєстрації актів громадянського стану (РАГС) надають допомогу мешканцям Криму вітвірка, середу і четвер.

Представництво Президента України в АР Крим працює за адресою: 73000, м. Херсон, пр. Ушакова, 42

Електронна пошта: predstavnytstvo.ark@gmail.com
Конт. телефон: (0552) 49-59-39

ПИТАННЯ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМЧАН

передбачені в пунктах 1, 2, 3 вищезазначеного переліку документів.

Для призначення пенсії за віком до заяви додаються такі документи:

1) документ про присвоєння реєстраційного номера облікової картки платника податків (крім осіб, які через свою релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це у відповідні органи і мають відмітку у паспорті) або свідоцтво про загальномов'язкове державне соціальне страхування;

2) трудова книжка або документи, що підтверджують трудовий стаж, що визначені Порядком підтвердження наявного трудового стажу для призначення пенсії за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній, затвердженім Постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 1993 року № 637;

3) документи про місце проживання (реєстрації) особи;

4) документи, які засвідчують особливий статус особи;

5) клопотання (направлення) про достроковий виїзд на пенсію (для призначення пенсії відповідно до статті 49 Закону України «Про зайнятість населення»);

6) документ уповноваженого органу Російської Федерації про те, що особи не призначалася пенсія за місцем проживання на території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

Для призначення пенсії по інвалідності до заяви додаються такі документи:

1) трудова книжка або документи, що підтверджують трудовий стаж померлого годувальника;

2) довідка про склад сім'ї померлого годувальника та копії докumentів, що засвідчують родинні стосунки члена сім'ї з померлим годувальником (за наявності);

3) свідоцтво про народження або паспорт особи, якій призначається пенсія;

4) довідка про склад сім'ї померлого годувальника та копії докumentів, що засвідчують родинні стосунки члена сім'ї з померлим годувальником (за наявності);

5) свідоцтво органу ДРАЦС про смерть годувальника або рішення суду про визнання його безвісно відсутнім чи оголошення його померлим;

КРИМСЬКЕ УКРАЇНСТВО ОРГАНІЗОВУЄТЬСЯ В СОЦМЕРЕЖАХ

3 Інтернету: «...Аннексия Крыма четко поделила его жителей на два лагеря. Здесь нет не определившихся. Здесь даже маленькие дети знают, на чьей они стороне. И даже дети знают: если ты в желто-синем лагере — будь осторожен, не болтай лишнего. Украинский флаг в машине или вырывающееся из нее «Я не здамся без боя» — не удивляйтесь потом прохолочтым колесам. «Лайкнул» в «Фейсбуке» фотографию на Путина или выматюкался в адрес новых порядков — жди вежливых эквивалентов гостей часов в 6 утра. И пусть самое крамольное, что они найдут в своем доме, будет Коран или томик Кобзаря, это не важно. Они ведь не искать приходят. Запугать — вот главная их цель. Выдавить из Крыма потенциальных диссидентов, чтобы не портили гостиную картину всенародной радости. Пророссийская истерия в Крыму выкрасила в цвета «аквафреши» гаржи, капоты машин, ворота, собачьи будки, автобусные остановки, строительные автокраны, детские площадки. И сорвала последний украинский флаг, который реял над Меджисом, замазала краской почтовые желто-синие ящики, выкорчевала дорожные указатели с украинскими названиями. Поэтому цепляешься взглядом за сине-желтые одежды прохожих на улицах и манекенов ввитринах магазинов. И хочешь верить, что этот выбор цветов не случайный. Ищешь своих. Среди чужих. «Будьте осторожны», — шепчет аптекарша девушки с кулоном-презервативом на груди. Своя. «Вот вам пачка макулатуры», — говорит продавец, давая сдачу стопкой рублей. Свой. «Мама, не бери Ваньке эти носки, они же, как флаг России», — с детской непосредственностью заявляет девочка лет восьми в детском магазине. Свои. «Есть украинское молоко? Нет, российского не надо», — говорит женщина в магазине. Своя. Обрывки фраз, ненароком услышанные разговоры на улице, в маршрутке, в магазине, на рынке — сканер работает постоянно. И не только на поиск своих, но и на идентификацию чужих. Чтобы держаться подальше от этих рьяных и бескорыстных помощников новой власти...»

* * *

Цього разу, починаючи розмову з Андрієм Щекуном, я відразу поставив питання руба: оськільки минулого разу ми говорили про великих проблем, то чи не можна тепер згадати про якісні успіхи українства в Криму? Бодай про якийсь позитив!

— Помітно, що останнім часом кримчани почали організовуватися в соцмережах, — відповів Андрій. — Насамперед, для того, щоб підтримувати одне одного морально. Вони створюють різні об'єднання, групи, остання група нараховує до 6 тисяч учасників. Її назва — «група за збереження громадянства України». Це говорить про великий потенціал того кримського середовища, яке стоїть на позиціях української державності, незалежності України. Тобто люди, які не хочуть брати російського громадянства, вважають, що краще триматися купи. Адже живити в Криму, маючи лише українське громадянство, непросто. Ця група досить активна, вже налагоджені контакти з нашим МЗС. Незабаром представники цієї групи запрошують мене на свою зустріч. Виникає закономірне питання: патріотичні люди в Криму є, і важливо, як Україна буде їх захищати.

— Ліза Богуцька розповідала мені, що один із її кримських знайомих помер від інсульту, а інший покінчив життя самогубством. І одна, і друга смерть напряму пов'язані з окупацією Криму. Дизайнер, який отримав інсульт, нездовго перед тим просив у неї вибачення, мовляв, ти борешся, а я ось... вимушений отримати російське громадянство. Він дуже переживав ту обставину, що не має сили боротися з несправедливістю. А саму окупацію Криму він вважав великою несправедливістю і великим лихом для кримчан. Серце не витримало тривалого стресу... Інший же кримчанин просто не захотив прийтися російського громадянства, після анексії Криму він втратив свій бізнес, розорився, а оськільки був

А. Щекун

дуже хворий і не мав грошей на лікування, то від того розпочав повісінся...

— Завжди окупація території є великим ударом для людей. Слабші можуть не витримати великого психологочного навантаження. Думаю, що багатом кримчанам, які покинули півострів, потрібна допомога психологів.

— **Мабуть, не тільки психологів...**

— Звичайно! Повинна бути соціальна програма держави, яка б дозволила комплексно вирішувати питання. Поки що влада не розуміє, що треба вирішувати питання з житлом. Вирішувати можна по-різному. Якщо є заможні люди, які щось продають в Криму і тепер хочуть будуватися на материковій Україні, то держава повинна піти їм назустріч. Якщо людина не має коштів, щоб будуватися, треба надати їй соціальне житло. На тих умовах, що воно не може бути приватизоване кримчанами. Тобто коли повернуться до Криму, то віддадуть його державі. А поки будуть сплачувати стовідсотково комуналні послуги, також і оренду, але за пільговими цінами. А ще треба вирішити питання з працевлаштуванням. Це — першочергове питання. А вже потім, при потребі — оздоровлення, допомога психологів, про що я вже казав. окрема робота повинна проводитися з дітьми. Бачу по своїх діях, що переїзд був для них великою травмою. Вони без кінця мають танки, танки, танки... На них синьо-жовті прапори, патріотичні гасла. Навіть на день народження моєї дружини син намалював листівку з гаслами: «Слава Україні! і «Смерть ворогам!». Отже, діти значно важче, ніж ми, дорослі, переносять окупацию. Адже це зруйнувало їхній світ... З малинів видно, що вони підвісімо бачать вихід у силовому вирішенні проблеми. Діти дуже переживали за мене, коли я був у полоні... Зрозуміло, що в цій ситуації не зайдово була б допомога психолога.

Мало того, що на батьків звалилася купа проблем, але ж найбюючіша проблема — діти. Скрізь навколо розмови про війну, увімкнути телевізор — там теж війна...

ТИМ ЧАСОМ... У спецвідділенні міграційної служби у смт. Новотроїцьке Херсонської області немає канітоварів і відсутнє опалення. Про це сайту «Крим.Реалії» повідомив координатор руху «Євромайдан-Крим» Андрій Щекун.

За його словами, ця інформація надходить від місцевих волонтерів. «До нас надходять такі сигнали про проблему в Новотроїцькому, де в міграційній службі досі немає опалення, немає канітоварів, черги. Хоча в самій міграційній службі працюють «на знос», приймаючи по 170 кримчан на день. Але держава не дбає про цих співробітників», — розповів кримський активіст.

Це однією проблемою цієї установи з обслуговуванням кримчан є відсутність можливості своєчасно і швидко оплачувати держмита. «Там потрібно поставити якісні термінали, щоб люди мали змогу одразу оплачувати держмита. На цей момент такої можливості безпосередньо в цьому пункті немає», — зазначив А. Щекун.

Нагадаємо, після анексії Криму, з 3 квітня почав працювати спеціальний підрозділ міграційної служби України в Херсонській області, який приймає кримчан з паспортних питань.

ПОРТИ КРИМУ — «ПОЗА ЦІВІЛІЗАЦІЄЮ»

Європейське бюро ВООЗ (Всесвітня організація охорони здоров'я) офіційним листом поінформувало про виключення портів Керч, Севастополь, Феодосія, Ялта, Євпаторія з переліку уповноважених портів Міжнародних медико-санітарних правил.

Про це повідомив в Facebook активіст організації «Майдан закордонних справ», редактор BlackSeaNews Андрій Клименко. За його словами, це означає, що всі медичні документи морського судна (санітарні свідоцтва, свідоцтва про звільнення судна від санітарного контролю/свідоцтва про проходження судном санітарного контролю), які оформляються санітарно-карантинними відділами портів Євпаторія, Севастополь, Ялта, Феодосія, Керч після 15.05.2014, вважаються недійсними і підлягають вилученню.

«Пояснюю популярно — пароплав, який зайдов в окупованій Крим, не приймуть за цією ознакою в наступному порту цивілізованої країни — немає легітимної медико-санітарної довідки з попереднього порту... а може, у нього чума?? або Ебола??» — написав А. Клименко.

Активіст також подякував за допомогу головним санітарним лікарям Української СЕС на водному транспорті (Ллітівськ). Раніше «МЗС» представив «Чорний список» суден і літаків, що порушують правовий режим окупованого Криму.

РОСІЯ СКАСОВУЄ ПОТЯГИ В УКРАЇНУ

Дочірня структура ВАТ «РЖД» — «Федеральна пасажирська компанія» — з 14 грудня 2014 року на рік скасовує свої потяги у сполученні з кількома країнами СНД, у тому числі з Україною. Про це повідомляє агентство ТАСС з посиланням на представника відомства.

«Рішення про скасування потягів прийняте у рамках коригування графіку руху на 2014-2015 роки і пов'язане з низкою рентабельності перевезень на цих маршрутах», — сказав співрозмовник агентства.

За його словами, якщо раніше графік руху пасажирських потягів вводився у літній період, то тепер це відбувається у грудні. Таким чином, рішення про скасування потягів прийняте мінімум на рік. «Проте за необхідності потяг може бути призначений», — наголосив співрозмовник агентства. За словами представника ФПК, йдеться про потяги в сполученні з Азербайджаном, Україною, Казахстаном і Таджикистаном. Водночас рішення про скасування потягів не торкнулося перевезення в сполученні з Білоруссю, Узбекистаном, Молдою і Абхазією. (УНИАН)

МОЖЕ, ЩЕ Й «ГЕРОЙСЬКІ» ОТРИМУЮТЬ?

П'ятьох кримчан — Герої України, які підтримали анексію Криму, потрібно позбавити цього високого звання. Про це заявив на прес-конференції експерт «Майдану закордонних справ» Юрій Смілянський, передає кореспондент «Укрінформу».

«П'ять із семи Героїв України, які проживають в Криму і підтримали анексію Криму Росією, повинні бути позбавлені звання. Це — ректор Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського Микола Багров, екс-депутат Верховної Ради Криму Олександр Баталін, генеральний директор НВАО «Масандра» Микола Бойко, депутат Верховної Ради Автономної Республіки Крим Борис Дейч та ректор Кримського інженерно-педагогічного університету Февзі Якубов», — заявив експерт.

В «Майдану закордонних справ» зазначили, що в «Чорний список» — моніторинговий проект, який відстежує компанії і фізичних осіб, які порушують законодавство України щодо анексованого Криму, — потрапило близько 90 людей, серед яких працівники навчальних закладів, політичні діячі, керівники.

«Ta зрада, яку вчинили ці особи в Криму, не повинна залишитися без уваги. В рамках чинного законодавства України подібні діяння передбачають відповідальність за ст. 109 «Дії, спрямовані на насилиницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади» і 111 «Державна зрада», — резюмував Юрій Смілянський.

«СХАМЕНІТЬСЯ! БУДЬТЕ ЛЮДИ...»

У Криму 80-річну жінку, ветерана національного руху кримських татар Веджіє Кашка викликали на допит у прикордонне управління ФСБ.

Як повідомляє «Крим.Реалії», ще 10 грудня вона мала лягти в лікарню — у неї хворе серце, однак повістку до ФСБ ігнорувала не стала. «Я мусила не лежати в лікарні, я — не боязув, я ніколи не ховалася і не ховаюся. Тому я прийшла, але не знаю, за що мене запросили», — сказала Веджіє Кашка.

На допит прийшла з адвокатом Емілем Курбединовим. За його словами, судчя з номера справи, в якій жінку викликали, вона — фігурант кримінальної справи.

«Наскільки я розумію, вона була викликана у так званій справі з травня, коли група кримських татар зустрічала Мустафу Джемілева, — з цього приводу її викликали як свідка», — сказав Е. Курбединов.

80-річну Веджіє Кашку в прикордонному управлінні ФСБ притримали близько години: «Вони побачили мене — кажуть, чому ви не повідомили, в якому ви стані».

За словами Е. Курбединова, допит не відбувся: вона відмовилася давати свідчення проти себе і своїх близьких. А показів як свідка правоохоронці брати не стали.

«Крім похилого віку, ця людина є ветераном національного руху кримських татар. Це для них було нове, що найбільше їх збентежило», — зазначив адвокат. У ФСБ пообіцяли більше не викликати жінку, а повістку вилучили.

У Криму почалися затримання у так званій «справі з травня». Представників кримськотатарського народу, які зустрічали Мустафу Джемілєва, регулярно викликають на допити. Раніше відбулися суди, на яких деяким учасникам присудили штрафи. Правозахисники розіннують такі дії влади, як тиск і політичне замовлення.

ЗАГРОЗИ є НА СХОДІ І НА ПІВДНІ...

Міністерство оборони планує розгорнути додаткові військові формування на східних кордонах держави і посилити присутність українських військовослужбовців уздовж південного й південно-західного кордонів України. Про це, виступаючи у Верховній Раді України, заявив міністр оборони Степан Полторак.

«Загрози в нас є не лише на сході, а й на півдні. І там групи військ треба не скорочувати, а збільшувати, — заявив міністр. — Я думаю, що там буде не батальон, а значно більше. Тому що в нас є там загрози з боку Придністров'я і з півдня», — додав він.

* * *

Наступного року планується збільшити чисельність Збройних Сил України до 250 тисяч осіб. Про це під час години запитань до уряду повідомив міністр оборони Степан Полторак, передає кореспондент «Укрінформу».

«Чисельність Збройних Сил України збільшилась. Минулого року у нас було 130 тисяч осіб, зараз — 232 тисячі. Планується довести чисельність ЗСУ до 250 тисяч осіб», — сказав Степан Полторак.

За словами міністра оборони, цьогорічний бюджет МОУ становив 26 мільярдів гривень, з яких 11 мільярдів — резервний фонд.

«Плануючи бюджет на наступний рік, Міністерство оборони виходило з необхідності створення Збройних Сил України, які були б потужними, оснащеними і підготовленими. Бюджет минулого року складав 15 млрд. і плюс 11 мільярдів із резервного фонду. Бюджет на наступний рік складає 50 млрд. Це — те, що пропонує Міністерство оборони», — сказав С. Полторак.

Передбачається створення нових частин і підрозділів, бригад, а також створення сил спеціальних операцій. Крім того, буде створено чотири оперативні командування, які керуватимуть Збройними Силами України за територіальним принципом.

* * *

Державну цільову програму оптимізації та реформування Збройних Сил України на 2015-

С. Полторак

2017 роки розроблять орієнтовно до лютого 2015 року. Про це заявила у понеділок під час брифінгу в Українському кризовому центрі редактор Міністерства оборони Вікторія Кушнір.

Вона зауважила, що головною метою реформування ЗСУ є побудова ефективних, мобільних, добре оснащених сучасним озброєнням та військовою технікою, належним чином навчених та всебічно забезпечених військ та сил, спроможних спільно з іншими військовими, правоохоронними та спеціальними формуваннями забезпечити оборону держави.

* * *

ТИМ ЧАСОМ... Міністр закордонних справ Росії Сергій Лавров не виключив появі в Криму ядерної зброї.

С. Лавров повідомив, що термін «без'ядерна зона» ніколи до Криму не застосовувався. При цьому він не виключив, що Росія може розмістити свою ядерну зброю на території окупованого півострова. Про це у понеділок він заявив в інтерв'ю інформагенству «Інтерфакс».

«Крим не був без'ядерною зоною у міжнародно-правовому сенсі, а був частиною України, яка є державою, що не має ядерної зброї. Тепер Крим став частиною держави, яка відповідає до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї має таку зброю. Російська держава відповідно до міжнародного права має всі підстави розпоряджатися своїм ядерним арсеналом — ще раз повторю легітимним — відповідно до своїх інтересів і міжнародноправових зобов'язань», — сказав він.

висоті 70 метрів над рівнем моря. Передбачається використувати підйомник «Роза Хутор — Гірське село», який залишився після зимової Олімпіади в Сочі і в даний час не використовується.

Реалізувати проект пропонується за 1-2 роки. Передбачається, що підйомник зможе перевозити 500 осіб і 45 автомобілів на годину. Вартість проїзду буде нижче, ніж на переправі, — 100 рублів з людини і 600 рублів з машини (на поромі — 130 рублів пасажирський квиток та 700-1600 рублів за автомобіль).

Нагадаємо, Керченський міст планується побудувати до грудня 2018 року, але суперечки в РФ навколо проекту не вищають. Вартість будівництва мостового переходу через Керченську протоку і по косі Тузла встановлена на рівні 228 млрд. рублів. Його загальна довжина складе 19 км.

«Росавтодор» планує спрямувати до 50% всіх коштів на будівництво мосту. Для цього «Росавтодор» буде змушений припинити фінансування великих інфраструктурних проектів.

(УНІАН)

ли сошничок.
— Ну ладно, хоть сошничок, — отвечаєт мужик.

Постучал барин молотком, еще железа испортил много и говорит:

— Ну, мужичок, не выйдет и сошничок, а выйдет ли, нет ли кочедычок.

— Ну хоть кочедычок!

Только у барина и на него железа не хватило: все пережег.

— Ну, мужичок, — говорит барин, — не выйдет и кочедычок!*

Получился у барина один «пшик»: сунул он в воду оставшийся кусочек раскаленного железа, оно и зашипело — «пшик!».

<http://hyenaidea.narod.ru/story3/36.html>

*Кочедыч — шило для плетения лаптей

УКРАЇНСЬКА КНИЖКА ВИЙШЛА В КРИМУ

...Комусь Схід здалеку здається загадковим, а поблизу — раєм: гори кавунів і динь, у дворах жінки печуть лаваші. Таким його побачила кримська поетка Галина Литовченко, яка прожила три роки з чоловіком — військовослужбовцем у невеличкому містечку неподалік від Баку.

Люди в Азербайджані настільки доброзичливі, що нахиляються до квітки, кажучи словами поета, не для того, щоб її зірвати, а щоб показати своє обличчя, — починає розповідь поетка російською, і раптом переходить на свою рідну мову — українську. — Перше, що відчула, ступивши на трап літака, це — інше повітря. Густе, не по-нічному тепле, з солодкуватим запахом суміші нафти й моря.

А потім побачила місячний пейзаж — руда земля, пологі контури гір, утворених за мільйони років викидами грязевих вулканів, а вдалини ледь помітна крізь ранкове марево гостроверха гряди Великого Кавказу і красені-верблоди.

Все оточення — від незвичайного пейзажу до зовнішнього вигляду місцевих жителів — здавалось суцільною екзотикою.

...Дивний Схід назавжди полонив уяву, так і лишився нерозгаданим, неосягнутим до кінця. Може, три роки — замалий термін для цього, може, доля спеціально підкинула в життя Галини Литовченко загадки, щоб з часом з'явилася нова книжка — літературно-художнє видання «Міраж».

Книжка українською мовою вийшла в сімферопольському видавництві «Доля» в середині грудня. Поезія та проза об'єднані авторкою в одному виданні: вірші циклу «Закавказзя у спогадах українки» та автобіографічна розповідь «Міраж».

У передмові Галина Литовченко написала: «Сюжети моїх поетичних розповідей — це погляд зацікавленої української жінки на нове оточення, відносин з друзями, які належать до національності, етично далеко від української, але мають, як виявляється, багато спільнога у ставленні до життя, до любові і до світу загалом».

Презентація книжки відбудеться найближчим часом.

crimeanua.wix.com/main

«А ПОКИ — ПОМОЛЮСЬ У ТИШІ...»

Отець Роман Боруцький — родом з Червонограда. Народився у шахтарському місті 23 листопада 1974 року. Здобувши шкільну освіту, закінчив місцеве СПТУ № 62 (тепер — ВПУ № 11).

Ta все ж Господь Бог по-кликав його на духовну стежу. Вступив у новіціат монастиря отців-василіан у Крехові. Після закінчення Вищої духовної семінарії. Переїхав і здобуття магістерського ступеня у Люблинському католицькому університеті (Польща) пропрацював у Львівській СШ № 15 вчителем християнської етики.

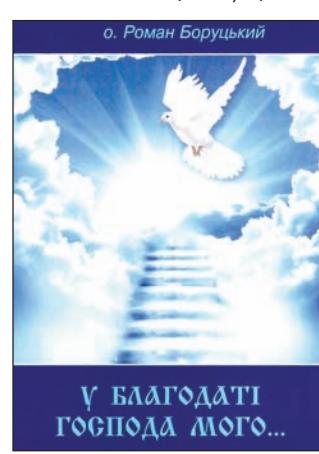
У лютому 2006 року отримав дияконські свячення у м. Южне Одеської області, а вже 7 квітня (на саме свято Благовіщення) цього

ж року був рукоположений у сан священика в м. Херсоні, у василіанському монастирі, Владикою УГКЦ Кир-Василієм Івасюком. Відтак — залишився служити на парафіях Одесько-Кримського екзархату Української греко-католицької церкви.

Поряд з пастирським служінням не полишає літературної творчості. Його вірші друкувалися у газетах «Благовіст», «Літературний Червоноград», в альманасі «Провесень», на сайті «Новий український портал»; брав участь у Всеукраїнському літературному конкурсі ім. Володимира Дроника. Нещодавно вийшла друком перша збірка віршів о. Романа Боруцького «У Благодаті Господа мого...» (Червоноград: Панорама, 2014. — 22 с.).

«І тільки в Храмі,
де Благодать є
Господа мого,
Знайду я втіху, радість,
мир в душі,
А поки — помолюсь
у тиши...», — пише автор. Він пропонує читачам духовні вірші, закликає до широї молитви та покаяння; також розмірковує над сутністю людського буття, звертається до нагальних проблем сучасності.

Тарас ЛЕХМАН,
журналіст
м. Червоноград

о. Роман Боруцький

У БЛАГОДАТИ
ГОСПОДА МОГО...

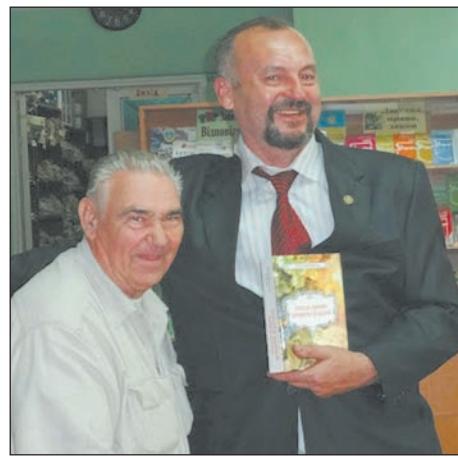

З ТИХ, ЧИЄ СЛОВО СПОВНЕНЕ ЧАРУ...

Нинішнього року письменнику, поету і журналісту із Іренею Валентину Собчуку виповнилося 50 років.

Він народився в селі Волиця на Волині. Вищу освіту здобув на філологічному факультеті Луцького педінституту, працював у редакціях низки українських видань. У 1989 році молодий поет Собчук виборов у конкурсі в Дніпропетровській області право взяти участь у триденних поетичних студіях у Києві. Тут на вірші поеткивіца звернув увагу Павло Мовчан. У післямові до першої збірки Валентина Собчука він зазначив: «До тих, чиє слово сповнене чару, належить і Валентин Собчук. З цікавістю прислухався і вже потім вчитувався в тексти молодого поета. Є все, що необхідно: зухвалство, енергійність, категоричність, рішучість жесту... Сподівається, наша література матиме перспективного письменника».

Слови Павла Мовчана виявилися пророчими. Нині в творчому доробку Валентина Собчука 18 книжок поезії і прози, він — член Національних спілок журналістів і письменників, лауреат літературної премії імені Антоновичів. Його поезія насичена тонким відчуттям краси природи і людських почуттів. Письменник черпає теми й образи із навколоїнної дійсності. Наше життя щедро живить сатиричний дар Собчука. Багато мотивів і сюжетів його творів мають автобіографічний характер. Це — ідіотизм служби в радянській армії, і журналистські пригоди, і багато різних образів, характерних для нашого сьогодення. А ще письменник любить мандрувати Україною. Після подорожі він, як правило, видає

Валентин Собчук (праворуч)
і Леонід Закордонець

покидав Одесу, то мав у руках лише одну валізу, де був святковий одяг та два костюми, але це не завадило йому згодом стати прем'єр-міністром Франції». Валентин Миколайович знаходить в історії приклад того, до чого корупція може привести державу та й самих корупціонерів. Він пише, що консул Кафи (нині Феодосія) ді Капелла «розвів небувалу корупцію ю хабарництво, запровадив непосильні податки, це викликало велике невдовolenня населення, й коли туристи підійшли до фортеці, щоб взяти її штурмом, то захисників не знайшлося. Турки взяли цитадель без бою, а консул ді Капеллу поубачали шаблями».

Останніми роками Валентин Собчук влітку працює в археологічній експедиції — розкопує давньогрецьке місто Ольвію. Ця тема теж знайшла відображення в його творчості.

Свій ювілей Валентин Миколайович відзначив видан-

Валентин Собчук

БОЖА СПРАВА — ПІДТРИМАТИ КНИГУ

Урочисто відзначено лауреатів Літературно-наукового конкурсу імені Воляніків-Шванбінських, яких привітав голова Фундації Українського вільного університету Аскольд Лозинський.

Добродій Лозинський поінформував, що журі конкурсу (до складу якого увійшли Михайло Казаренко, Ігор Мірчук, Оля Кузишин-Волянік) працювало кілька місяців, розглянувши понад 20 праць (повістей, новел, поезій, монографій, наукових ессе), які були надіслані до Фундації. Усі праці вийшли друком у 2013 році.

За підсумками роботи журі було прийнято рішення нагородити таких літераторів: перша премія — Тетяна Коломийченко (за працю «Шалені коні» — повісті та оповідання з часів Голодомору); дві другі премії: Олег Романчук (за збірку статей та есей «Перезаснування України: подолати ретросистемні загрози державності»), Володимир Базилевський (упорядник антології поезій 45 авторів ХХ століття «Стріла. Суб'єктивна антологія» — за авторство передмови та окремих статей про кожного поета); дві треті премії — Людмила Солончук (за збірку віршів «На Спокутницькій тверді»), Наталя Осипчук (за фантастичну повість «Ваш вихід, Дарино Романівно»).

Лауреати розповіли про історію написання власних творів та подякували організаторам конкурсу за фінансову підтримку. Зворушливою була промова пані Тетяни Коломийченко, яка мешкає у Вільногірську, що на Дніпропетровщині. Вона зазначила, що письменниця працює за сучасних умов — це подвійництво та щоденний подвиг. Літератор має не лише створити високохудожній текст та видати його, але й подбати про розповсюдження власної книжки. «Саме останній пункт є найскладнішим», — зіяснується добrodійка Коломийченко.

Самобутньо є також творчість поетеси, члена НСПУ Людмили Солончук, яка мешкає у Звенигороді, що на Черкащині. Пані Людмила сказала, що творити її нахилюють неповторні символи рідної української землі: гроно калини, замислені кургани, лелеки, які поспішають з вирію додому.

«І нехай нас розділяють кордони, та ми об'єднані незримим духовним з'язком, адже служимо слову, плкаємо та зберігаємо материнську мову, — сказала письменниця, член НСПУ Наталя Осипчук. — Тішимося, що Фундація Українського вільного університету підтримує творчих людей, які служать українській літературі. Дослойниками є ті меценати, які підтримують книгу. Зрештою, підтримати книгу — то підтримати людський розум та образ Божий. Хороша книга є справді безцінним скарбом, який маємо зберігати для прийдешніх поколінь».

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ
м. Ірпінь

ДО УКРАЇНИ ПРИБУВ ВИФЛЕЄМСЬКИЙ ВОГОНЬ МИРУ

Українські скаути привезли в Київ з Відін символічний вогонь «Світло миру з Вифлеєма» в рамках міжнародної естафети «Поділися щастям заради миру».

Першими вогонь отримають київські дитячі, військові госпіталі, реабілітаційні центри для дітей з інвалідністю, передає ТСН. 20 грудня символічний вогонь отримують скаути із усіх регіонів України, а також їхні колеги з Білорусі, Німеччини та Російської Федерації, які візьмуть участь у параді помічників Святого Миколая у Києві.

Вифлеємський вогонь миру щорічно запалюють на місці народження Ісуса Христа у Вифлеємі, а далі австрійські скаути транспортують його літаком до Австрії.

(УНІАН)

СЛІД ВИТРУШУВАТИ «ВАТУ» З ГОЛОВІ І ВЧИТИ МОВУ!

Вадимові Мукомолу 42 роки. Вийшов із Сєвєродонецька разом із родиною на початку літа. Вже піврічко проживає у Вінниці з дружиною Ольгою та донечкою-школяркою. Родину вони відвідують безкоштовні курси української мови, які проводять волонтери. Вадим охоче дає інтерв'ю і бачить свою місію у тому, щоб «вітрушувати вату» з голів «східників», демонструючи їм на власному прикладі, що не існує мовних та культурологічних перепон у єдиній нації — українців. Про це він розповів кореспондентові «Укрінформу».

— Вадиме, пригадайте події, коли ви вирішили війти з Донбасу...

— Місто Сєвєродонецьк тоді зайняли сепаратисти. Ми фактично жили під обстрілами. З'явились якісь козаки, майже у мене на очах захопили делегацію ОБСЄ — її місце розташування було буквально за 300 метрів від нашого дому. Дружина хвилювалась за мене, за дитину... Нам удається війти, вивезти речі. Батько перебрався у місто Хмельницький, я з родиною — у Вінницю.

— Чому при виборі нового місця проживання зупинились саме на Вінниці?

— Відверто кажучи, хотіли спочатку до Івано-Франківська — там клімат м'який, гори близиче. Але в Інтернеті прочитали, що Вінниця була визнана найкомфортнішим місцем для проживання. Придивились, і справді — всі комунікації і транспортні розв'язки дуже компактні і зрозумілі. Центр міста красний, інфраструктура розвинена. Ще у центрі країни розташоване — подорожувати зручно. А коли переїхали і з людьми поспілкувались, — зрозуміли, що вибір зробили правильний. Що вам здається буденним і звичним — для нас у новинку: розбіжності у культурі та сприйнятті у людей у Східній і Центральній Україні значні. Коли я говорю вінничанам: «Ви зовсім інші», — вони не зрозуміють. Певно, слід трохи пожити на сході, щоб це зрозуміти. Тут люди м'які, неспішні, довше розмірковують над прийняттям рішення, не так швидко все роблять. Тут не така конкуренція між людьми: і в бізнесі, і у відносинах. Люди спочатку добре думають, потім говорять, а не напіваки. Менше соціальної напруги, та й людей у вулицях менше. Порівняти Луганськ і Вінницю — два однакові за кількістю населення міста, але у вас усе набагато спокійніше.

— Від кого ви отримали допомогу, як адаптувалися?

— Піврічко тому це не було державних програм підтримки. У мене були знайомі по бізнесу, допомогли і місцеві волонтери — продуктами, речами. Зараз держава почала допомагати за програмою для переселенців — уже першу виплату отримали. Звичайно, програма обмежує допомогу тим, хто працює неофіційно, мотивуючи звертатись у центри зайнятості. Але я звик розраховувати на власні сили: нам із дружиною поки що на прожиття вистачає — працюємо в Інтернет-магазині. Єдина складність була у тому, що ми були замкнуті на постачальниках зі Східної України і багато з них наразі у зоні АТО: нема виробництва, підвозу сировини, неможливо вивезти готову продукцію. Про банківську систему я взагалі мовчу — перекрили кисень великої кількості бізнесу. Тому зараз активно шукаємо нових постачальників, нові товари. Але я не жаліюся. Розумію, що допомога потрібна зараз ділянок, де йдуть бойові дії. Людям треба виїжджати, а вони розгублені — не знають, куди їм подітись, бо на пенсію, на діячів гроши їхати на нове місце дуже складно.

— З якими найголовнішими проблемами зіткнулись?

— Найголовніше — житло. На ринку великий бардак — із пропозиціями, з накручуванням цін. Рівнотори бачать, що йде попит, і починають підвищувати ціни. Але ж зарплати ніхто не підвищує, а ціни ростуть. Фактично, як ми перейшли, вдвічі піднялися: у червні за «двушку» працювали 2-2,5 тисячі гривень, а зараз 3-3,5 тисячі, за менше — і не підходить. Які гроши потрібно заробляти людям, як викручува-

тись, щоб сплачувати такі кошти? А влада ніяк не впливає ні на цей ринок, ні на господарів житла.

— Чи стикнулись ви з якими-сь дискримінаційними проявами?

— Ні, нічого такого не було. Єдине, що звикли до української мови на вулицях, у транспорті, у магазинах. Дивно було, як молоденькі мамочки розмовляють із дітками українською. Відчули культурний шок. Тут нікому в голову не приходить писати називу магазину — російською, на Східній Україні все навпаки. Коли раніше я слухав політиків, які обговорювали мовні питання, — якою мляво на це реагував. А зараз я розумію, чому були такі запеклі дискусії — реальна різниця у мовах, культурах одного народу. І, відчувиши це зараз на собі, я своїх знайомих агітую пройти курси української, подорожувати Україною, відчути справжній патріотизм, справжню українську єдність і гідність. Щоб люди розуміли, нашо та мова, як себе позиціонувати, як любити Україну. Таких моментів на сході, звичайно, не вистачає.

— І які у вас успіхи з вивченням української?

— Відвідуємо курси з вивчення української мови з жовтня. Знайшов у Інтернеті оголошення і був приемно вражений, що курси — безкоштовні. Волонтери їх організували і ведуть. Читаю — вільно, складніше діється вимова, відчуваю, що й мовну скарбницу слід постійно поповнювати. Все життя розмовляв російською, думаю російською, але українська стала близька. Тут хороша практика: навколо суспільства спілкуються українською, і хочеться відповісти. Показати, що не просто переїхав і живеш, а що поважаєш людей, поважаєш місто, Україну, землю, де знайшов нову батьківщину. Щоб опанувати мову швидше, домовились із дружиною розмовляти на вулиці виключно українською. Подобається ставлення людей — навіть якщо яксь фрази у нас лунають російською, ніхто зважає на сході, що слід витрушувати «вату» з голови, ламати стереотипи, що їм навіяли про «іншу Україну». Розповідаю, які тут люди, як вони ставляться до тих чи інших речей, як долають ті чи інші складнощі. Переконаний, що так само мають чинити й інші переселенці, які переїхали сюди. Розповідаю назагал, пресі, як вони облаштували своє життя у новому місці. Щоб люди розуміли, що Україна — єдина країна, і розподіл на схід та захід — то лише яксь хвора уява.

Наталія ЖУРБЕНКО
m. Вінниця

Останнім часом так звана мова на дискусія у нас рішуче втрацила актуальність. Що й зрозуміло: як тільки заткнули пельки різного штибу колесніченкам — так ідеа двомовності зачахла сама собою. А з іншого боку, з'ясувалось, що працівники українська, згідно з Іриною Фаріон, якщо і є ознакою істинного патріотизму, то хіба що вторинною. Натомість тему підхопили наші «братья» на північному ході.

Арабська гарячковість

От, приміром, велими ліберальна публіцистика Юлія Латиніна на «Ехо Москви» дніми настільки радила українцям зробити російську мову другою державною. І пріпечатала «неспростовним» аргументом: виявляється, в Ізраїлі дві державні мови, іврит і (тут Юля витримала ефектну паузу) — арабська.

Будемо вважати, через природну гарячковість журналістка свою «мисль» не встигла до кінця додумати. Ну, ввели в Ізраїлі другу державну. І.. Палестинці згадали про спільні походження від пра

батька Авраама й обійняли євреїв як братів? Отож бо.

Але нашо москвичі в якомусь там поколінні взагалі переймались нашими проблемами? Про це вона якось прохопилася в одній з попередніх передач. На слушну її думку, якщо російська втратить на наших теренах державні підпорки, вона швидко скотиться на позицію теперішнього суржiku. Стане предметом для незлостивих жартів і характерною ознакою глибинного пропрівціалізму.

Чому це її турбує, Юлія прямо так і не пояснила, але іншого разу поскаржилася — і тут я сам ладен витримати ефектну паузу — на сильне звуження меж використання в Росії державної мови. Мовляв, як є потреба ознайомитися з останніми новинами в галузі фізики, біології, ба навіть політології — доводиться звертатися до англійських, французьких та інших видань — тільки не до російських. Бо останні здатні дохідливо розповісти виключно про «кримнаш» та про особливості незрівнянної російської духовності.

Латиніна прямо не пише, що проблема не лише в політичних реаліях, а й у тому, що в останні десятиліття без потужного українського підживлення російська сильно деградувала. Натомість більшою сміливістю відзначився Володимир Голішев. Ось що він заявив, полемізуючи з «Фрэндами» по «Фейсбуку»: «Це вопрос про том, насколько язык живой. Русский, например, очень даже живой. В УКРАИНЕ. А в России русский язык умирает. Может, умер уже». І додав: «Руководство РФ действует, исходя из того, что язык — его собственность, и некоторые глупые украинцы эти притязания признают. И уж совсем никто (или почти никто) их не оспаривает».

Гадаю, прислушатися до одного з найкращих сьогодні російських драматургів варто. Починати оспорювати у росіян права авторства на НАШУ російську мову потрібно бодай із суто гуманістів міркувань — аби мова, якою наши предки навчили фінно-угорських мешканців

Під час виступу на засіданні Кримської «Влади» заслухали відповіді на питання засновника організації «Асоціація «Захисник» звернулася до кримської «держради» з пропозицією щодо внесення змін до статті про «державні» мови у «конституції» «Республіки Крим» — замінити прикметник «українська» на «малоросійська». Про це повідомляє сайт Сімферополя.

Представники організації свою пропозицію пояснили так: «Російська, малоросійська, білоруська мови вийшли з однієї російської мови — мови Київської Русі. При цьому слово «малоросійський» анітроки не є образливим, як це намагаються подати теперішні українізатори, а каже про інше — звідки пішла земля російська. До реформи 1918 року російська мова була

У Латвії підсумками перевірок з початку року 55 вчителів і 24 помічників у школах нацменшин були по-карани за те, що не володіли державною мовою на належному рівні.

Порівняно з минулим роком кількість пікаранів учителів зросла втричі. За латвійським законом, вони можуть бути оштрафовані на суму від 35 до 280 євро, передає delfi.lv. Пікаранам вчителям да-

Середньоруської рівнини, остаточно не виродилась у дialekt ім. Елочки-людодідки. Мова — душа народу, і сучасний стан мови наших «братьів» такий, що потребує негайного втручання психіатрів.

Врати ученості

Що стосується доказової бази, — навряд із цим виникнуть проблеми. Так, нашидкуруч. Один із визнаних творців літератури російської мови Михайло Ломоносов називав «Грамматику» Мелетія Смотрицького «вратами ученості». Якби він у ті «ворота» не увійшов, — науку, літературу, а то й розмовну мову аборигенів формували б запрошені ще Петром академіки-німці.

Є відомий вислів, приписаний Достоєвському: «Усі ми вийшли з «Шинелі» Гоголя». Дехто заперечує авторство Федора Михайлова, але ніхто не заперечує сутності формули: Пушкіну не вдалося створити

личча з Брежнєвим полетіли, а руки-ноги залишилися вдома. Українське телебачення продублювало повідомлення: з генсеком ЦК КПРС полетіли «інші офіційні ОСОБИ». Тут уже проявляється більша повага українія до людської індивідуальності. Для нього людина (навіть «офіційна») не є формальним набором якоюсь зовнішніх рис — «обличчя»; нам цікавий її внутрішній світ. Тому — особа. А для кремлівських мешканців абсолютно достатньо було розрізняти підданих за зовнішніми ознаками.

Подібне різночтитання є більше приводом для жартів. Куди серйозніше варто замислитися над таким поняттям. У нас людей карають за ЗЛОЧИНІ. В Росії — за ПРЕСТУПЛЕНИЯ. Не треба бути лінгвістом, аби углядіти геть різну етимологію двох слів. Для українця злочи-

ВОЛОДАРІ МОВ. ЧИ НЕ ЧАС ПОВЕРНУТИ ВТРАЧЕНУ СПАДЩИНУ?

на російському ґрунті ФРАНЦУЗЬКОЇ літератури — її полтавський шляхтич Микола Гоголь-Яновський розвернув у своє фантастичне річище. З якого та по сей день не в змозі виборсатися.

Ну, і таке далі. Хоча не все так просто в Московському царстві. Якось невчасно на безкраїх просторах Північної Росії почав набирати обертів процес повернення московитів до своїх національних витоків. Себто до культури предків-меря. Я вже десь із рік із цікавістю читаю сайт «Мерямаа» («Мир меря»); в 2010-му вийшов неперевершений фільм Олексія Федорченка «Вісняки». Останній сам по собі може навернути до поганства чималі верстви нащадків літописних меря, весі, муроми й решти східноіндоїнських племен. Не те, що чимось загрожувало, але невідоме завжди спричиняє неспокій у душі.

Єдине, що обнадіє: нарешті кожен буде говорити свою мовою. Ми ж, говорячи однією — російською — мовою, геть не розуміли одне одного. Це — не «фигура речі», а констатація факту семантики. Ми вкладаємо геть різні значення в одній ті самі слова. Почати хоча б з «дихотомії» «мова — язык». Так, до слова: чи може бути язик — душою народу? А ось іще приклади.

Офіційні обличчя

Пам'ятает

УКРАЇНСЬКИЙ СІМФЕРОПОЛЬ

НАШЕ МІСЦЕ В ІСТОРІЇ МІСТА НАД САЛГИРОМ

Саме зараз, коли зачищаються всі свідчення української державності та культури у Криму, пересічному українцю має стати зрозуміло, що іх тут виявляється чимало. Що Сімферополь становить для нашої культури та історії вагоме значення, яким не можна нехувати. Що тут залишається багато наших співітчизників, до долі яких ми не можемо бути байдужими.

Під час подорожі «українськими місцями» Сімферополя постійно відчувається багатонаціональна специфіка Криму та його столиці. Жоден з народів, які його заселяли чи заселяють, не може із впевненістю сказати, що Крим належить йому. Так вже сталося, що один за одним до Криму приходили різні народи – носії різних мов та релігій. При цьому зазвичай кожен наступний господар нав'язував свою мову, релігію та порядки, практично не рахуючись з інтересами попередників. Виняток з цього правила становить хіба що єдиний народ – український, який не лише ніколи не претендував у Криму на роль панівної нації, ніколи не запроваджував тут своєї мови чи хоч якось бідчутно ганування, але й не спромігся відчутно про себе заявити. Водночас свої умови у Криму диктували російсько-радянська культура, яка простила розвиткові кримськотатарської та української народної самосвідомості, втівкмачивши до голів багатьох кримчаків (і не лише), що українці є окупантами, які пригнічують розвиток кримських народів, а татари громадять зброю, щоб в один прекрасний день вирізати всіх кримчаків. Події весни 2014 року показали, хто насправді громадив зброю та чиї вояки з'явилися з нею на вулицях.

Свого часу запорожці брали активну участь у завоюванні Криму, навіть не здогадуючись, що після цього вони вже будуть не потрібні імперії, вчорашні союзники ліквідують Січ, а здобуте за їхньою допомогою назувати споконвічними «рускими» землями, здобутими кров'ю «руського солдата». Про це варто подумати, оглядаючи найстаріший монумент заснованого після 1784 р. по ручі із татарською Ак-Мечеттю нового імперського міста – Сімферополя – так званого Долгоруківського обеліска. Пам'ятка російсько-турецької війни (1768–1774 рр.), а саме її передостаннього акорду – кампанії 1771 р. з підкорення Криму – прославляє імперського воєначальника князя В. М. Долгорукова-Кримського. Обеліск стоїть на місці, де розташувався військовий табір князя. Оглядаючи цей помпезний монумент, який наслідує давньоримські традиції,

поставимо собі запитання: ким були ті 38 тисяч російських вояків, які здобули перемогу над 50 тисячами татар і 7 тисячами турків у тій війні? Неподалік – пам'ятник О. Суворову, на місці так званого суворовського редуту. А ким були ті вояки, яких привів до Криму Суворов?

Від самого початку і до кінця війни 1768–1774 рр. активну участь у ній взяло козацтво України. Так, у листопаді 1769 р. козаки завадили поразки татарському загону біля р. Вовчої, взяли участь у битві при Кінбурзі, під Очаковом та Хаджибей. Ходили козаки під Тулогу, Ізмаїл, штурмували Переякіп, захопили Кафу. У липні–серпні 1773 р. запорожці стояли біля Гірської під командуванням генерал-майора Милорадовича. На початку кампанії 1774 р. Росія організувала дунайську розвідувальну експедицію, що складалася із запорозьких козаків і була поділена на дві команди. Першу команду очолював Іван Мандро, другу – полковник Кіндрагт Гук. Ці загони забезпечували переправу російських військ на правий берег Дунаю. Загалом у російсько-турецькій війні брали участь 5–10 тис. козаків. Порахувати ж рекрутів – українців, набраних з кoliшньої Гетьманщини до російського війська, зараз немає жодної можливості. І зрозуміло, що в «окупованому» Україною Криму жодного бодай крихітного пам'ятного знаку участі українців у цій війні так і не з'явилось. Оглядаючи ці монументи, як і багато інших встановлених на численних місцях битв імперії, українцю, пам'ятай: за всі ці успіхи панів з Петербурга платили кров'ю сини України, тож не можна дозволити легко віреслити нас з історії.

У деяких українських містах за часів незалежності поновили пам'ятники керівникам колонізації Причорномор'я та Криму – Катерині II, князю Потьомкіну та ін. Були ідеї поновити й імперський монумент Катерині II, який існував у Сімферополі. Звичайно, слід визнати раціональність аргументу, що саме ці історичні особи залишили ці міста. Проте відсутність новітнього пропагандистського звучання їх сприяло б водночас зведенню пам'ятників іншим фундаторам Криму. Що вже казати,

ми можемо побачити славнозвісні українські «корали» – намисто з червоних коралів XIX ст. (Полтавщина), про яке мріяла кожна українська дівчина, мідний «дукач» із зображенням св. Ursuli XIX ст. (Чернігівщина), український жіночий костюм з Івано-Франківська 30–40-х рр. ХХ ст. та багато іншого.

Українці були переважно сільськими мешканцями, тож до великих міст (Сімферополь, Феодосія, Севастополь) потрапляли в незначних кількостях. Проте і молодий Сімферополь станом на кінець XVIII ст. заселявся переважно звільненими з армії солдатами та вивезеними сюди кріпаками, значна частина яких була з України. Заселялися й околиці міста. Кількість українців у Криму, зокрема в містах, зросла, коли почалася Кримська війна 1853–1856 рр. Для участі у війні знову збрали рекрутів з усієї імперії та в Україні. Це була перша війна, в якій використовувалася молода українська оборонна промисловість – зокрема, збудована для потреб Чорноморського флоту завод у новозасновленому Луганську. В 1855 р. Луганський ливарний завод поставив захисникам Севастополя тільки ядер 296 пудів. Через Сімферополь на Севастополь тягнулися підводи з харчами та боєприпасами, а назад – з пораненими. Сімферополь того часу перетворився на великий шпиталь. Поранених була величезна кількість – госпіталями тоді були також Херсон та Катеринослав. Недарма у центрі сучасного Сімферополя на старих будівлях можна побачити пам'ятні дошки про підготовування шпиталів часів Кримської війни. Тут робив операції захисникам Севастополя славетний М. Пирогов, який, як відомо, теж знайшов вічний спокій на українській землі у своєму маєтку під Вінницею.

36 тисяч вояків, померлих від ран і хвороб 1854–1855 рр. у період Кримської війни, спочивають на кладовищі в Петровській балці. Скільки тут спочиває українців, які загинули за «веру, царя і отечество», чи, якщо висловлюватися прозайчніше, самоубство Миколи I?

Після закінчення війни багато відставників солдатів з українців залишилися жити у Криму. Після скасування кріпачини 1861 р. тут також з'явилися переселенці з відпущених на волю українських селян. Станом на 1897 р. населення Криму становило 546 592 чоловік, з них – 11,8% українців, 1917 р. – 749 800 осіб, 8,6% українців.

З наближенням ХХ ст. зросла самосвідомість окремих

9 березня 2014 р. Мітинг проти незаконного референдуму біля пам'ятника Т. Шевченку у Сімферополі

кій гімназії (вулиця Карла Маркса, № 32) О. Яценко (1843–1897 рр.) – відомий київський лікар-хірург, доктор медичних наук (1871), доцент Київського університету, колезький радник. Тут також 1870 р. на з'їзді вчителів Таврійської губернії виступив Костянтин Ушинський. На честь цієї події гімназія названа на його честь. Вчителем у гімназії також був І. Деркачів – український діяч, автор «Української граматики для початкового навчання».

Культурним центром тогочасного Сімферополя був театр. Спочатку він був тимчасовим, а потім на початку ХХ ст. архітектор А. Бекетов звів нову чудову будівлю на вул. Пушкіна, 15. У 1876 році до трупи вступив актор Марко Кропивницький, який в майбутньому називав «батьком українського театру». На сімферопольській сцені він успішно дебютував у ролі городничого в Гоголівському «Ревізорі» і незабаром посів стан провідного артиста трупи. Аktor грав значні ролі у п'єсах О. Островського, М. Гоголя. Публіка і преса високо оцінювали його виконання. У сімферопольському театрі М. Кропивницький працював недовго, проте згодом не раз повертаєсь сюди з гастрольними спектаклями. Аktor проклав дорогу до Криму й іншим корифеям українського театру: неодноразово виступала на сімферопольській сцені трупа М. Старицького. В Сімферопольському театрі виступала також славетна М. Заньковецька.

Пожвавлення національного життя українського народу в Криму було викликано падінням царата та подіями української національної революції. До Дня Соборності 2014 року в Музей історії міста Сімферополя було відкрито дуже цікаву експозицію, яка ілюструвала маловідомі кримські акценти становлення Української державності.

Середовищем української національної активності у Криму стала велика маса українців, які служили на кораблях Чорноморського флоту імперії. Після лютневої революції у Росії вони піднімали українські національні прапори та змінювали назви кораблів на українські. Це стало підставою для виникнення ідеї у провідних діячів української революції про сумісне існування давно пов'язаних економічними зв'язками України та Криму.

За матеріалами статті Івана ПАРНІКОЗІ
«Український Сімферополь»
crimeania.wix.com/main
(Продовження буде)

«ПАМ'ЯТНИК ПОВИНЕН БУТИ В ДУШІ КОЖНОГО...»

У КРИМУ ВШАНУВАЛИ ПАМ'ЯТЬ ЖЕРТВ НАЦИЗМУ

На 10-му кілометрі Феодосійського шосе 11 грудня спостерігалося скучення великої кількості автомобілів. Чергували працівники дорожньо-патрульної служби, поліції, стояла карета швидкої допомоги. Біля пам'ятника, встановленого на місці розстрільного рову, де поховані тисячі іудеїв, убитих під час гітлерівської окупації Криму, збиралися люди.

Більше ста людей прийшли покласти квіти та вшанувати пам'ять жертв нацизму. На цьому місці з 11 до 13 грудня 1941 року були розстріляні та поховані в протитанковому рові за різною інформацією від 13 до 17 тисяч кримчаків та євреїв.

Житель Сімферополя Аарон Цирульников розповідає, що з дитинства широку приходить на це місце — тут була розстріляна його прарабабуся.

— Мій дідусь пішов на фронт у 15 років, а коли повернувся, дізнався від сусідів, що його маті, яка залишилася одна, була розстріляна. Щороку ми приходили сюди, потім збиралися в колі рідних, слухали ці історії, жахалися. Пам'ятник має бути в душі кожного, хто небайдужий до цієї трагедії.

Перед тими, хто зібрається, священнослужителі різних конфесій — православ'я, юдаїзму та ісламу прочитали молитви. Звертаючись до учас-

ників жалобного мітингу рабин Аріель Трігер сказав:

— Війни ведуться на полях битв, війни ведуться також у наших з вами серцях. Холодна війна не здатна охолодити наші душі, зрадити забуттям пам'ять тих, хто вже не з наями.

Представник товариства кримчаків прочитав кримчацькою мовою молитву, яка містила такі слова: «У ці чорні дні нехай кожна рідна душа, кожен друг і товариш знайде в кримчацькому домі віру і надію. Допоможи нам знайти світлу дорогу і побачити часливі дні. Нехай наші діти і онуків побачать країні часи. Амінъ».

Імам Сімферопольського району Раїм Гафаров розповів, що йому довелося спілкуватися з людиною, яку кримчаки та євреї, що йшли на розстріл, просили помолитися за них Аллаху.

Мешканка Сімферополя, 91-річна Лідія Борисівна Торесева розповідає, що приходить

на місце розстрільного рову вже багато десятків років.

— Тут лежать безвинні люди, які нічого нікому поганого не зробили. Найкраще, що ми можемо для них зробити, — це пам'ятати їх. З кожним роком все більше молоді приходить сюди, багато приходить людей похилого віку. Без сліз не можу бувати на цьому місці. Я вдячна всім людям, хто сьогодні тут. Молодь має пам'ятати, ми маємо все зробити, щоб у нас був мир. Шоб не було знову пічних труб, які мені довелось бачити 1418 днів.

Від спогадів сльози на очі наверталася і у кримчака Аркадія Моісеївича Ачкіназі. У 1944 році його батько був серед тих, хто збирав останки і проводив поховання розстріляних.

— На початку тридцятих, коли в Криму був голод, десять сімей кримчаків з Сімферополя війшли до Воронежа, де і влаштувалися. Коли німці зайняли Воронеж, ми видалили себе за татар, сказавши, що документи втратили під час бомбардування, і таким чином залишилися живі. І тільки в 1944-му, повернувшись до Криму, дізналися страшну річ, що всіх кримчаків розстріляли. Сюди я приходжу ще уж в 69-й раз.

З офіційних осіб на заході були присутні «віце-прем'єр» уряду Криму

Микола Янакі, депутат кримського парламенту Єфим Фікс і почесний консул Ізраїлю в Сімферополі Ян Ештейн. Прийшов вшанувати пам'ять жертв нацизму і президент Фонду дослідження і підтримки корінних народів Криму Надія Бекіров.

— Сьогодні особливий день, на жаль, маловідомий для тих, хто живе у Криму, — день масового вбивства євреїв і геноциду кримчацького народу. Цей стародавній народ, який пережив дві тисячі років, був практично знищений. В кінці XIX століття їх, за різними оцінками, нарахувалося від 6 до 10 тисяч. З них 6 чи 7 тисяч були розстріляні фашистами. Фактично це історія про те, як за один день був знищений цілий народ. Я сам — представник корінного народу і президент організації, яка взяла на себе зобов'язання допомагати корінним народам у Криму, просто не можу в цей день не бути тут. Жоден корінний народ Криму сьогодні не живе повноцінним життям, на яке має право в силу хоча б факту свого існування. На жаль, права корінних народів зневажалися і продовжують зневажатися усіма режимами без винятку.

На завершення заходу кримчацька поетеса Ніна Бакші прочитала вірші, присвячені загиблим. В пам'ять про убієнних запалили свічки, а згідно з єврейською традицією на пам'ятник поклали камені.

«Крим.Реалії»

Історія і сучасність

НА ПРИКАРПАТІ ЗНАЙШЛИ ОСТАНКИ ЛЮДЕЙ, ЗАКАТОВАНИХ НКВС

На подвір'ї лікарні в селищі Єзупіль, що на Прикарпатті, вкопали останки 175 людей. Про це йдеється у сюжеті ТСН. Масове захоронення людей на території райлікарні виявив її працівник Богдан Овчар, коли набирає землю для клумб. «Копнув на глибину від сили 25 см — попав на кістку. Якраз в той час проходив наш хірург. Він каже: «Ой, Богдане, це — людська кістка», — розповідає пан Богдан.

Із 1944 до 1956 року тут, де нині селищна лікарня, розташувався гарнізон НКВС та в'язниця. За словами істориків, сюди привозили бійців УПА, підпільніків ОУН, їхні родини, а також тих, кого називали ворогами народу.

«Знайшли скелет маленької дівчинки. І в кістці руки були затиснені намистини. А ось нагрудний медальйончик із зображенням розіп'ятого Ісуса Христа», — каже Василь Тимків, член правління товариства «Меморіал».

Тепер тут ведуть розкопки дослідники організації «Меморіал». Уже знайшли 175 людських останків. Майже 40 — дитячих. Іще 22 скелети настільки понівеченні катуваннями, що за ними навіть неможливо визначити стать загиблого. За словами судмедексперта, усі ці люди загинули насильницькою смертю.

«На деяких черепах є пошкодження вогнепальні. Майже половина черепів були пошкоджені механічно: чимось били по голові, черепи розтрощені», — каже Омелян Левицький, судмедексперт-криміналіст.

Що людей знищили саме НКВСники, дослідники не сумніваються, бо мають речові докази. «Також знайдені і гільзи від радянської зброї: пістолета ТТ, нагана, радянської гвинтівки системи Моза», — каже історик Ярослав Коретчук.

Зараз дослідники намагаються з'ясувати імена закатованих. Але це складно, оскільки НКВСники ховали без документів, багатох навіть без одягу. «Знайдений в архівах СБУ документ, який згадує про загиблу підпільнницю ОУН, яка була поранена, привезена сюди і захоронена, — чітко вказується у документі — на подвір'ї тюрми НКВС. Є її прізвище та псевдо», — каже Ярослав Коретчук.

У середині минулого століття Єзупіль був районним центром. Тож у ту тепшу в'язницю НКВСники звозили тіла своїх жертв з довколишніх сіл. Дослідники припускають, що насправді на цій території поховано набагато більше закатованих людей, ніж наразі знайшли. Пошукові роботи на території Єзупільської лікарні ще тривають.

Нагадаємо, що це не перша страшна знахідка у цих краях: на День Перемоги в Івано-Франківській області перепоховали сотні жертв НКВС.

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ГРУДЕНЬ

22

День працівників дипломатичної служби України.

1917 р. голова уряду Української Народної Республіки Володимир Винниченко підписав розпорядження про створення Генерально-го секретарства з міжнародних справ, яке очолив О. Шульгин. З 2000 року цей день щорічно відзначається в Україні як День дипломата.

1919 р. — Всеукраїнський революційний комітет видав тимчасове положення про організацію радянської влади в Україні.

Народився:

1742 р. — Данило Самойлович, лікар, український медик, засновник епідеміології в Російській імперії, фундатор першого в Україні наукового медичного товариства.

23

1583 р. — в урочистих умовах Папа Римський Климентій VIII формально прийняв українську православну церкву під свою зверхність. Ця звістка викликала в Україні численні протести і обурення — для широких мас ідея об'єднання всього християнства відступала перед загрозою латинізації і полонізації України.

1873 р. — засноване Літературне товариство імені Тараса Шевченка.

24

1624 р. — гетьман Михайло Дороненко укладає міждержавний договір про взаємодопомогу між Військом Запорозьким та Кримським ханством.

1917 р. — проведено за вказівкою з Москви з'їзд рад робітничих і

солдатських депутатів України. Відбувся 11 (24) грудня — 12 (25) грудня 1917 року з ініціативи більшовиків у Харкові, що був захоплений ними на початку радянсько-української війни. Проходив як альтернатива Всеукраїнському з'їздові рад у Києві 4 (14) грудня — 6 (19) грудня 1917 року, де більшовики зазнали політичної поразки. У both з'їзд звяло участі 206 делегатів, обрані лише 95 радами з 300, що діяли в Україні. Представників українського селянства практично не було. З'їзд закінчився проголошенням Української Народної Республіки Рад зі столицею в Харкові.

Народилися:

1876 р. — Спиридон Черкасенко, український письменник, драматург та педагог. Ім'я народного вчителя та письменника Спиридана Черкасена у Харківські часи було викresлене з літературного процесу й заборонене на території України від початку 1920-х років. Його творчість дозволили вивчати тільки після проголошення Незалежності України.

1937 р. — В'ячеслав Чорновіл, літературний критик, публіцист, діяч руху опору проти русифікації та національної дискримінації українського народу.

Помер:

1993 р. — Іван Козловський, український співак, народний артист СРСР (1940), Герой Соціалістичної Праці, лауреат двох Сталінських премій та Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка, соліст Харківського оперного театру і московського Большого театру.

25

Католицьке Різдво.

Лютеранське Різдво.

1933 р. — український сатирик Остап Вишня, звинувачений у контрреволюційній діяльності, заражений до розстрілу, заміненного пізніше десятма роками тюремного ув'язнення.

1951 р. — у Києві стала до ладу перша в СРСР електронно-обчислювальна машина.

1991 р. — о 19.00 по Центральному телебаченню СРСР востаннє виступив Президент СРСР Михайло Сергійович Горбачов і повідомив, що «...в силу обставин, що склалися з утворенням Співдружності Незалежних Держав, я припиняю свою діяльність на посту Президента СРСР». О 19.38 на куполі Кремлівського палацу було спущено прапор Радянського Союзу. Після майже 69 років Радянський Союз припинив своє існування.

Народилися:

1899 р. — Григорій Версьовка, композитор, хоровий диригент, художник, керівник і головний диригент Державного українського народного хору.

1927 р. — Олесь Бердник, письменник-фантаст, автор понад 20 романів — Раду Народних Міністрів УНР.

2004 р. — в Україні проведено переголосування другого туру президентських виборів, де перемогу здобув Віктор Ющенко.

26

1918 р. — проголошено відновлення УНР і сформовано уряд держави — Раду Народних Міністрів УНР.

2004 р. — в Україні проведено переголосування другого туру президентських виборів, де перемогу з

Життя мое було з такими несподіваними поворотами і з такими зигзагами, що й тепер дивуюся, як я вцілів за таких різких зигзагів, як не опинився за бортом життя, бо всі ударі по мені випали на найкрайшому пору життя — дитинство юність. А в цю ж пору саме й ламаються навіть не слабкі духом.

Багато хто, коли в них запитують, особливо публічно, на людях, чи хотіли б вони знову повторити свій життєвий шлях, відповідають з погордою: «Яким би життя не було тяжким, не став би його мінта, проїхов би все спочатку». Не вірю цим людям.

Вони або стають у позу, або в їхньому житті не було тих драматичних ситуацій, коли людина рутувалася від загибелі дивом... Шо до мене, то я не хотів би повторити ту свою ранню життєву дорогу, пережити знову те, що мені довелось. Ні, не хотів би...

Мое покоління винищено довоєнним терором і війною, найнасніше і таке поріділе, що дуже рідко зустрінеш своїх ровесників.

Дитинство мое збіглося з так званим великим переломом — примусовою колективізацією і розкуркуленням. Я — син селянина, не дуже бідного, але й не багатого, а як вважали тоді, середняка, був свідком винищенні селянина як господаря землі, відновлення справжнього кріпацтва. І, будучи піонером, навіть допомагав чинити насилля над селянами.

Якось нас, групу піонерів, повели вигрібати з погреба картоплю в розкуркуленого односільчанина. Розкуркулювали його, майже бідняка, за відмову вступати до колгоспу. Залізли ми в погріб, почали набирати картоплю в мішки. І раптом господар вибіг з хати, у білих штанях і сорочці, сивий, бородатий, і з якимсь відчайдушним криком почав стрибати на тому погребі, щоб обвалити його перекриття і придатити нас. З писком, плачом шмигнули ми звідти, як миши.

Від того року, коли селянські господарства були поруйновані, а «щасливе» колгоспне життя кинуло селян у підневільну працю і голод, голодувала і наша сім'я. На трудодні нічого не давали, дерли податок з кожної курки, яблуні і грошима, і натупралою — м'ясо здай, молоко здай, вовну здай, плати й грошовий податок. Та ще підпишися на позику. Мабуть жоден кріпак не платив такий оброк своєму пану. Голод в Україні пригнав тисячі опухлих людей у Білорусь шукати порятунку. Скільки ж їх, нещасних, померло на дорогах, скільки безіменних могил вони залишили на землі!.. Такої злочинної сили був той відомий сталінський перелом, що й тепер не знаємо, що робити, щоб видряпатись від його страшних наслідків...

До революції мое рідне село Каничі було великим, пожвавленим центром волості, а після і — сільради. У ньому була школа, маєток з винокурнею і млином на річці, церква і костел. Була цегельня і піч для випалювання вапна. Тепер усього цього нема. Існує радгосп з мільйонними збитками. Церкви і костел знесли голови, маєток, винокурня, млин, великий сад знищений, і село гібіє. Земля, відчужена від господаря, не може дати стільки багатства, скільки давала до створення колгоспу.

Добре відомо, як нас виховували, кого з нас готували — активних «сталінських багнетів», відданих батькові усіх народів. Ми будували ніби щасливе майбутнє — соціалізм, не знаючи, що це таке. Нам наказували радіти тому, що ми живемо у вільній країні і ми — найщастиліші, найбагатші, найкультурніші. І ми вірили... Біда наша якраз і була в тому, що ми протягом багатьох років вірили державній брехні. А чим більше вірили, тим нам більше брехали. І не тільки при Сталіні. «Я другої такої страни не знаю, где так вольно дышит человек...» — змушували співати наявіть зеків, ведучи їх на каторжні роботи. Я — дитина часу — був задурений нашою фальшивою ідеологією нарівні з мільйонами

інших ровесників. Я вірив, що живу хоч і бідно, зате в найсправедливішій країні.

З четвертого класу чи навіть раніше я писав вірші, оповідання, п'еси. Надсилали свої додати до газети, їх друкували, особливо часто в «Піонері Білорусі». З цієї причини мене вибрали редактором класної стінної газети, яку я один і випускав, заповнюючи її своїми ж додатами і віршами.

Здається, в шостому класі, а це вже було в Бялинкавіцах, бо в наших Каничах була лише чотирикласна школа, мене так само призначили редактором класної стінної газети. Я взявся за її випуск з великим задоволенням і натхненням. Як і завжди, сам написав текст, виконав малюнки. Оскільки класний керівник, вчитель Герасимович, не сказав, як назвати газету, назуву придумав я сам. Придумалося легко: якщо ми будемо соціалісти, то хто ми? Соціалісти. Так я й назвав газету. Готовий номер газети я вивісив у класі до початку занять. Учні читали, сміялися з карикатур, хвалили вірші. Я гадав, що так само похвалить і вчитель Герасимович, урок якого був першим. Я пам'ятаю його як людину спокійну, акуратну, педантичну. Одягався він завжди в галіфе і гімнастерку, пошиті з якогось сірого матеріалу, і хромові чоботи. Військовий ремінь перехоплював газету. Ходив він повільно, обережно, наче боявся наступити на щось гостре. Я вважав, що він просто беріг своє взуття, тому й ступав економно.

Герасимович зайшов до класу, поклав на стіл класний журнал, конспекти і помітив стінгазету. Я чекав його усмішки, похвали, а побачив перелікане обличчя. Майже підтютем кинувся він до газети, зірвав її, порвав на шматки і кинув до сміткошника.

— Хто тобі дав таку назву газети? — спитав він у мене.

— Сам придумав.

— А ти знаєш, хто такі соціалісти?

— Ti, who буде соціалізм. Ми всі — соціалісти.

— Соціалісти — це зрадники робітничого класу, опортуністи, вороги Третього Інтернаціоналу. Та дав газету ворожу назви.

Я відразу ж зрозумів, яка небезпека нависла над мною. Все, кінець моєму навчанню, піонерії, і мене посадять до в'язниці. Нічого не прибавляю, я злякався в'язниці по-справжньому, особливо коли якийсь районний енкаведист викликав мене до контори сільської ради і все допитувався, хто мене навчив називати так газету. Він мені тоді й розглушив, що за антирадянську діяльність несуть кримінальну відповідальність з чотирнадцяти років. А мені вже було стільки.

Обійшлося, на шастя, легко. Обговорили мене на класних зборах і занесли мое прізвище на ганебну чорну дошку, де воно красувалося тижні два. Були тоді такі методи виховання — червона і чорна дошка. Передовіків заносили на червону, відсточаючих і тих, хто провинився, — на чорну. В'язницю я цього разу обминув. До в'язниці я потрапив через чотири роки, під час того страшного, невідомого досі в цивілізованому світі терору — у тридцять сьомому році. Сталінський терор знищував мільйони людей — сумлінних, пракездатних, творчих. Знищував фізично і душив морально усе живе, ініціативне, розумне. Прикривався цей терор ширмою Конституції, яка за зовнішніми прикметами була чи не найдемократичнішою Конституцією у світі. І за її ширмою, за її частоколом з колючого дроту страждали і гинули мільйони безправних людей.

Я вчився на четвертому курсі робфаку при

Білоруському університеті. Мешкав у інтернаті на вулиці Немізе, 21. Жив по-студентському у нестачах, не кожного вечора лягав спати, повечерявши. З дому допомоги не було. Та й звідки вона могла бути, коли батьки-колгоспники, вважаючи, нічого в колгоспі не отримували, трудодні їхні були пустими. І колгосп не покинув, не пойдеш на заробітки, бо паспортів колгоспникам не давали.

Якось отримав від батька листа. Він скажився, що знов у колгоспі на трудодні отримали грами. З грошовим податком не розрахувався, здав тільки м'ясо, молоко, вовну. «Може б, ти, синку, допоміг мені грошима, щоб той податок заплатити», — попросив батько. Отже, у нього вже не було ніякого виходу, якщо звернувся до мене з таким проханням-мольбою. Це було прохання з відчаю.

Не переставав я писати оповідання і вірші і під час навчання на робфаку. Написане заносив до різних редакцій, стежив за літературним життям республіки, відвідував і різні зібрання в Спілці письменників. Познайомився з Едуардом Самуїльонком, Петром Глєбкою, Олесем Якимовичем, працівниками газети «Література і мистецтво» Петром Хатульзовим. Мав добру розмову якось зі мною Михасем Линьковим. І я вів щоденник, куди записував свої враження про усі ці зустрічі і розмови.

Занотував до того щоденника і про батьків лист. Описав його зміст і від себе додав заключну фразу: «І усе це відбувається під щасливим сталінським сонцем». Фразу, яка стала для мене згубною.

В усі часи терору був розгул донощиків, наклепників, коли однієї заяви-доносу вистачало, щоб доля людини була вирішена, — її арештовували. Сталінський терор і його закони були страшнішими від інквізії. Тоді для засудження людини було мало одного свідка-донощика, потрібно було три свідки. Донощики й сексоти при Сталіні були в кожній організації, бригаді, класі, у військових підрозділах, на кафедрах, в усіх відділах, комітетах. Донощики й старалися, бо за ними наглядали інші донощики. Який жах панував тоді серед людей, як боялися ночі — часу арештів! Про це написано і розказано чимало.

Були такі донощики і в нашому інтернаті, у тому числі і в нашій кімнаті, де мешкало п'ять студентів. Він, той донощик, заліз до моєї валізи, прочитав щоденник, знайшов про те «щасливе сталінське сонце» і надіслав заяву-донос до так званих органів.

Ніколи не забуду вечора і ночі з 4 на 5 квітня тридцять сьомого року. Я прийшов із занять якимсь пригніченним, начебі відчував біду. Ліг на ліжко і взявся дочитувати роман Миколи Вітри «Самотність» про селянське повстання проти військового комунізму на Тамбовщині. Лишилося прочитати до кінця сторінок п'ять, і я заснув миттєво і глобоко, випустивши з рук книжку собі на груди. Розбудив мене штурханець у плече. Я розплюшив очі і завмер від страху: переді мною стояли двоє енкаведистів. Один відразу ж поліз до спідньої кишені моого піджака, дістав звідти мій паспорт, студентський квиток, другий енкаведист поляпав рукою по кишенях штанів — перевірив, чи нема зброй. Енкаведисти показали мені ордер на обшук і арешт і взялися перевіряти все в моїй валізі і в тумбочці. Обшук скінчили відразу, тільки-но знайшли щоденник. Більше зустрічали нічого не стали. Я згадав запис у щоденнику про батьковий лист і про «щасливе сталінське сонце» і зрозумів, що це й буде моєю виною і моєю бідою.

Всі мешканці кімнати сиділи на своїх ліж-

ках. Я зирнув на кожного і зрозумів, хто з них доніс на мене. І, як потім виявилось, я не помилився.

Вражений, схильований такою несподіваною бідою, я усе ще не вірив, що це відбувається зі мною, що мене зараз поведуть до в'язниці. Мене почали бити нервові дрижаки, трясла нога. Щоб приховати це і притишити дрижаки, я поклав ногу на ногу і стискав їх, стискав...Хоч не палив, попросив у коменданта інтернату, який там же був присутній, запалити цигарку. Той запитав дозволу в сержанта-енкаведиста, протягнув мені «біломорину» і черкнув сірником. Я затягнувся димом на повні груди, задихнувся, закашлявся, але курити не кинув. Від куріння дрижаки припинилися. Я трохи заспокоївся, спокійно розписався у протоколі обшуку, спокійно зібрався — узяв рушник, мило, зубну шітку, порошок. Усе решта — книги, конспекти, рукописи оповідань — залишилося в інтернаті.

Вели мене з Немігі на вулицю Урицького пішки — шлях недалекий. Стояла зоряна ніч, на землю випав морозець, легкий, приємний, весняний, дихалося легко, пахло весною — тими самими запахами, які відчути за будь-якого стану і настрою, в будь-якому місці, навіть у місті: розмоклою корою дерев, торішнім опалим листям, розталим сніgom. Один сержант ішов попереду, другий — позаду мене. Той задній і наказав тримати замерзлі калюжі.

Крізь залини ворота великого будинку комісаріату внутрішніх справ (він і тепер стоїть на тому самому місці) завели мене у двір, потім в якесь кімнату, де обшукали уже всього, старанно промащували кожен шов в одязі, звідти заштурхали до підвальній камери з віконцем під самою стелею, як виходило на вулицю Урицького на рівні тротуару. Уздовж тих загратованих вікон день і ніч ходив вартовий з гвинтівкою — цілодобово було чути його кроки і стук прикладу об троутар.

У камері було, здається, близько десяти чоловіків, серед них поет-молодняківець Янка Тумілович, Масей Сяднів — студент педінституту, теж поет і мій земляк з Кастиківського району. Були там ще інженер Блохман, професор-географ, здається, прізвище його Лойка. Перегодом завели Янку Ньюманського — письменника, академіка.

Про усіх іх я писав у своїх спогадах раніше і тепер особливо не затримуватимусь. Одне скажу, що в цих людей я був просто закоханий, в людей ерудованих, освічених. Я слухав їх, як кажуть, з розкритим ротом, запам'ятовував кожне слово, особливо Ньюманського. І багато віршів Сяднів і Туміловича запам'ятав. Масей Сяднів живе нині у США. Торік він гостював у мене. З його творчості наших читачів ознакоючи часописи «Маладосць», «Полымя», «Література і мистецтво» та інші видання. У Мінську заплановано видати його книгу віршів і прози. Під час зустрічі ми пригадали його вірші, жарти, епіграми на однокамерників, написані там же, у в'язниці. Ось, наприклад, його епіграма на Блохмана:

Як допитували нас, а допити були тільки вночі, якого катували, я розповім в окремих образах-спогадах. Більше від усіх тоді діставалося Ньюманському. При мені його одного разу з допиту привели під руки — сам він дійти не міг.

Пригадуючи тепер, яка доля кого спіткала з тих мешканців камери, я з жахом хапаюся за голову: лишилися живими тільки ми двоє — я і Массей Сяднью. Решту — кого розстріляли, а хто лишився у вічній колимській мерзлоті.

У мене було кілька слідчих. Запам'ятався Слукін. Хтось, може, за певних нормальних обставин він і був би справедливою людиною. Але ж в нього була страшна на ті часи служба — слідчий НКВС. Від нього вимагали темпів слідства і якомога більше завершити справ. Мене він не бив, не катував, не знушався, я був для нього дрібното, мальком, як тоді називали незначних підслідних. Він, звичайно, від справи одночасно й на інших арештованих, і, кажуть, їм від нього перепадало добре. Як і всіх, мене він викликав тільки вночі. Увесь допит крутився довкола записів у щоденнику. Слукін вважав, що це — наклеп на радянську владу і на колгоспний лад, і змушував мене зінатися, що я навмисно це робив. Я спробував розтумачити сенс записаного інакше і говорив Слукіну, що ми справді живемо під щасливим сталінським сонцем, але ж поде-

товариша Сталіна. Цього зрадника слідчого буде розстріляно».

Так тероризував своїх підлеглих Берман, і підлеглі старалися.

Від Слукіна мою справу передали слідчому-новачку, молодому хлопцеві. На мене він не кричав, по натурі був спокійний, майже флегматик.

— У тебе що, дурниця, — казав він мені, — одна АА (антирадянська агітація). Групу тобі не в'яжуть. За твою вину тобі більше п'ять років не повинні дати. Так що не бійся. Давай хутко усе запишемо, оформимо, і справа піде до суду.

Він і закінчив слідство, написав звинувачувальний висновок, і справа пішла до Спеціальної колегії Верховного суду БРСБ.

Очікував я на суд довго. Про новини ми, арештовані, довідувалися від новачків та ще за допомогою одного інформаційного канала. Тюремною вбиральню користувалися і арештовані, і працівники в'язниці, комісаріату. Після себе вони залишали в кошиках шматки газет. Коли нас заводили до вбиральні, ми відразу ж хапали ті обривки, обмивали під краном і таємно приносili в камеру. Новини були одні: листи колгоспників про щасливе життя, заклики викривати ворогів народу. З тих газет дізnavалися, кого посадили до в'язниці, кого викрили.

З підвальної камери на вулиці Урицького мене перевели до в'язниці на вулицю Воло-

**Професор
Тімоті СНАЙДЕР**

ВІД УКРАЇНЦІВ ПРИХОВУВАЛИ, НАСКІЛЬКИ ВОНИ ЄВРОПЕЙСЬКІ

Професор Єльського університету Тімоті Снайдер відомий в Україні своєю активною позицією дослідника, який прагне розкрити світові справжній історії страждань української нації та інших народів Європи в ХХ столітті. У своїй монографії «Кривава земля: Європа між Гітлером і Сталіним» ще в 2010 році вченій зламав стереотипи радянської історії, описавши, як тоталітарний режим Кремля разом із фашистською Німеччиною намагалися перетворити цілі нації Східної Європи на криваву статистику. Дніами професор Снайдер був нагороджений за свою наукову роботу та активну громадянську позицію поважною премією Фундації Омеляна й Тетяни Антоновичів у Вашингтоні, яка сприяє розвитку української культури у світі. У своєму дуже напруженному графіку Тімоті Снайдер знайшов час, щоб відповісти на кілька запитань кореспондента «Укрінформу».

— Пане професоре, сьогодні, попри безліч доказів масштабних фальсифікацій радянських істориків, Кремль продовжує спиратися на основі історії СРСР, вважаючи Україну безумовою зону свого впливу. Як можна пояснити такі дії Москви?

— Радянська історія — це те, до чого нинішня російська влада ставиться дуже перебрільво. Для сучасного керівництва РФ, так само, як для української влади, а також для влади будь-якої країни на пострадянському просторі, є сенс підійти до радянської історії з усією відповідальністю.

Боюється, нинішні події свідчать про те, що Кремль не хоче сприймати цей підхід серйозно та відповідально. Він вдається до своєї давньої тактики: виділяє ті речі, які вважає цікавими для себе, ставиться до історичних фактів селективно, тобто обирає те, що, на його думку, допоможе обґрунтівати агресивну поведінку РФ, підключаючи до цього інструменти пропаганди.

— Якщо говорити про «радянську інтерпретацію» минулого України, як Ви вважаєте, наскільки важко їй буде відновити правду власної історії?

— Звичайно, це буде зробити дуже важко, знадобиться чимало зусиль. Знаєте, довести істину іноді буває взагалі неможливо. Але треба віддати належне, у цьому напрямку працею багато істориків, журналістів, а також просто небайдужих до України людей, кожен з яких намагається зробити свій внесок, щоб наблизитися до істини.

Українська історія є дуже складною, надто цікавою та неймовірно багатою. Українці мають гарну причину хотіти вивчати своє минуле, аби не тільки відчувати гордість за нього, що було би доречним, але також зрозуміти, як вони пов'язані з історією Заходу, історією Європи. Українцям також важливо знати, якою мірою їхнє минуле перепліталося з усіма основними історичними процесами, що відбувалися в Європі. Отже, це виклик, який натомість розкриває інший світогляд.

— Існує твердження, що майбутнє держави залежить від її минулого. Чи згодні Ви з ним?

— І так, і ні. Як казав колись Карл Маркс, ми всі творимо історію, але не в тих умовах, які можемо обрати власноруч. Так, історія має велике значення: чи то здатність усвідомити її, чи то спроможність побачити можливості, які вона нам дає. Зараз настав момент для України, яка отримала можливість переломити хід своєї дуже важкої історії. Питання зараз у тому, чи зможуть українці скористатися цією можливістю.

Ярослав ДОВГОПОЛ

Вашингтон

СТАЛІНСЬКИМ СОНЦЕМ...»

куди, де керують колгоспами різні п'яни, є й безпорядок, і бідність. І ось якби товариши Сталін довідався про тих керівників, ім би не поздорвилося. Слукін мое тлумачення не записував і все повторював: «Ти — махровий контрик, антирадянщик, хоч і молодий, не хочеш перед органами роззбройтись...». Говорив він це, швидше, механічно, бо треба було під час допиту щось казати.

Ах, Слукін, Слукін, чи міг ти тоді знати, чим твоя служба скінчиться? Через два роки тебе самого арештували, будуть так само називати антирадянщиком, а потім повезуть в ліс і розстріляють.

Мій арешт і перебування у в'язниці випали на самісінський пік терору. Скільки сумлінних людей сиділо у підвалах і знищувалося! Чи ж можна їх усіх пригадати? Де дістали докладний перелік розстрілянів? «Хотілось бы всіх поименно назвати, да отняли список и негде узнати...» — написала колись Анна Ахматова.

Інтелектуали — вчені, письменники, інженери — найбільш «вибита» категорія професій. Гадаю, що розгадка цьому проста — верховному кату і його поспілкам важливо було насамперед позбавити народ його самовідомлення, його розуму. «Ми дурних не беремо, — казали слідчі, — розумних беремо, вони найнебезпечніші».

Наркомом внутрішніх справ Білорусі, коли я перебував під арештом і слідством, був славнозвісний Берман Борис Давидович. Він і його брат Берман Матвій, начальник ГУЛАГу, заступник наркома внутрішніх справ СРСР, залишили в історії нашої держави страшний слід.

Не можу не навести свідчення Наседкіна — наркома внутрішніх справ Білорусі, який знивів Бермана, арештованого і розстріляного.

Наседкін називав Бермана найлютішим наркомом. «За якийсь рік його роботи, — свідчив Наседкін, — Берман розстріляв понад вісімдесят тисяч людей. Він знивів усіх кращих комуністів республіки, обезголовив радянський і партійний апарат, знивів цвіт інтелігенції, вишукав, знаходив і знищував усіх хоч трохи розумних і відданіх народу людей. Вісімдесят тисяч безвинних жертв, гори трупів!..»

Далі Наседкін розповідав про методи керівництва Бермана підлеглими.

«Щобуті Берман проводив виробничі наради. Викликали на сцену заздалегідь підготовленим списком трьох кращих слідчих і трьох гірських. Берман починав:

— Ось кращі з кращих наших працівників, — називав він прізвище слідчого. — Встаньте, товариши. Нехай інші вас бачать. За тиждень він закінчив сто справ, з них сорок — на найвищі міру, а шістдесят на загальній термін у тисячу років. Привітамо товариша. Сталін про вас знає і пам'ятає. Вас рекомендуватимемо до нагороди орденом. А зараз отримаєш горшову винагороду у сумі п'ять тисяч карбованців. А ось слідчий, — називався прізвище, — за тиждень закінчив усого тільки три справи, і жодного до розстрілу, а пропонує термін від п'яти до восьми років. Виведіть його.

Блідого від страху слідчого виводили.

— З'ясувалося, — голосно карбував Берман, — що цей слідчий завербований нашими ворогами, які поставили завдання органам зірвати виконання особистих завдань

дарського. Там сиділа різна шпаня, блатаřі, але більше — політичних. Там я також зустрів цікавих людей — вчених, студентів, вчителів. Познайомився з колишнім міністрам — головою ради Білоруської народної республіки Цвікевичем Олександром Івановичем, висланим з Білорусі під час розгрому національної інтелігенції в тридцяті роки і повернутого до Мінська з висилки для остаточної розправи.

Хочу навести його слова, які він якось сказав, як молитву:

«Господи, за що така доля країні? Такі біди послані народу: кривавий Жовтень, самозніщення нації в громадянську війну, голод і висилки, розкуркулювання, а тепер ще й цей терор! І що б лишилося від Англії, Франції, від Європейської цивілізації, коли б і там був знищений такий же прошарок країнського умів?».

Справді, що б лишилося? А наша країна живе. Отже, ми — живучі!

Оскільки мінські в'язниці були переповнені, іх почали розവантажувати і відправляти арештованих в інші міста. Я отрапив до вітебської в'язниці, також переповненої. У нашій великій камері сиділи військові, викаладачі з ветеринарного інституту і відомий свого часу драматург Курдін Дмитро Іванович. Його п'єса «Міжбр'я» йшла у багатьох театрах країни. Курдін і в камері писав огризком олівця в книжечці з паперу для куріння свою нову п'єсу.

Нещодавно я зробив через військовий трибунал Білоруського військового округу запит у КДБ про долю Курдіна. Повідомили, що його було розстріляно 12 грудня тридцять сьомого року.

У жовтні мене судили. З Мінська приїхала війзна сесія Спеціальної колегії Верховного суду БРСР із сотнями справ. Засідала вона в приміщенні народного суду, куди з тюрем привозили підсудних. Мене привезли в групі двадцяти осіб, не знайомих мені. Усіх їх так само звинуватили за «легкою» статтею — в антирадянській агітації. На тому суді на кожного відводилося не більше двадцяти хвилин. Заходили до кімнати, де засідав суд, незабаром виходили, і міру покарання оголосували одну — десять років таборів.

Мене викликали останнім. Я увійшов до кімнати, змирившися з тим, що отримаю так само десять років. Став перед судом за тюремною звичкою, заклавши руки за спину. Більш ніж півроку я жив тільки на тюремному пайку, зголоднів, схуднув, був блідий, і, звісно ж, гладкому літньому голові, засідателям — жінці і чоловікові — я віддався дохдою, вартим жалю. Я відчув і зрозумів, що судді дивилися на мене з жалем. За віком кожному з них я годився в сини. Може, в них були такі ж, як і я, сини і судді уявляли їх на моєму місці.

Головуючий, перевіривши мої біографічні дані, запитав, чи визнаю я себе винуватими. Ще задовго до суду я підготував у своє виправдання цілу промову. Я десятки разів репетував її, радився з однокамерниками, що ще потрібно додати до тієї промови, доповнював і був готовий будь-якої миті виголосити її. А в суді я раптом занімів, не зміг спочатку вимовити її слова. А потім і заплакав, ненавидячи себе за цей плач, злісно витираючи рукавом слізи, зціплюючи зуби, намагаючись не плакати, заспокоїтись і не міг цього зробити. Судді опустили

голови, на мене не дивились. І все ж, урешті-решт, я зміг сказати, що ніякий я не антирадянщик, не ворог радянської влади, а запис у щоденнику зробив, будучи в пригніченому стані.</p

ПУТИНСЬКА РОСІЯ ПРОТИ ДЕМОКРАТИЧНОЇ УКРАЇНИ ФОТОЛІТОПИС АГРЕСІЇ

Фотодокументи — найпереконливіші та найбільш неупереджені свідки. Саме завдяки ним ми знаємо, що являли собою Перша й Друга світові війни, чого вони коштували людству.

Ми не можемо, щоб наші війни перетворювалися на Невідомих солдатів. Ми хочемо, щоб усі пам'ятали, що авантюризм політиків оплачується поламаними долями простих людей. І щоб державні та військові злочинці, якщо не потраплять до Гаазького трибуналу, зазнали суду історії.

На конкурс прийматимуться роботи як професіоналів, так і аматорів. Головні вимоги — документальна переконливість та історична значущість. Роботи треба буде надсилати в електронному вигляді на сайт НСФХУ (див. нижче). Оргкомітет також і сам відбираєтиме фотосвідчення, які з'являтимуться в Інтернеті. Щотижня найцікавіші оприлюднюються на сайтах УНН та НСФХУ.

Ми сподіваємося, що наш конкурс стане справжнім фотолітописом боротьби України проти воєнної агресії за свою незалежність. За його підсумками буде організовано фотовиставку, яка після експонування в Києві побуде в кількох обласних центрах.

Але це ще не все. Розраховуємо, що серед патріотично налаштованих українських бізнесменів знайдуться спонсори, які допоможуть видати фотоальбом найкращих робіт та проекспонувати фотовиставку в столицях Євросоюзу. Щоб розказати європейцям правду про війну, розв'язану президентом Російської Федерації В. Путіним проти мирної України. Несправковану нашою країною війну.

З певного моменту ми плануємо перетворити фотоконкурс на благодійну акцію з метою збору коштів для лікування та реабілітації поранених та скалічених українських солдатів.

Номінації фотоконкурсу:

- Звичайні герої;
- Дитинство, скалічene війною;
- Сліди від чобіт загарбників;
- Війна та людські долі;
- «Вантаж 200» — особистий подарунок Путіна українським та російським матерям.

Після відбору робіт членами журі авторам буде запропоновано надіслати електронне зображення до організаторів виставки з метою видрукувати його у виставковому форматі за рахунок оргкомітету.

Прохання до всіх учасників, які завантажуватимуть фото на конкурс: обов'язково вказайте під час реєстрації на сайті свою електронну адресу та телефон. Для авторів зі Східної України та окупованого Криму можливе використання псевдонімів.

Номінації фотоконкурсу:

— Звичайні герої;

— Дитинство, скалічene війною;

— Сліди від чобіт загарбників;

— Війна та людські долі;

— «Вантаж 200» — особистий подарунок Путіна українським та російським матерям.

Після відбору робіт членами журі авторам буде запропоновано надіслати електронне зображення до організаторів виставки з метою видрукувати його у виставковому форматі за рахунок оргкомітету.

Прохання до всіх учасників, які завантажуватимуть фото на конкурс: обов'язково вказайте під час реєстрації на сайті свою електронну адресу та телефон. Для авторів зі Східної України та окупованого Криму можливе використання псевдонімів.

Номінації фотоконкурсу:

— Звичайні герої;

— Дитинство, скалічene війною;

— Сліди від чобіт загарбників;

— Війна та людські долі;

— «Вантаж 200» — особистий подарунок Путіна українським та російським матерям.

Після відбору робіт членами журі авторам буде запропоновано надіслати електронне зображення до організаторів виставки з метою видрукувати його у виставковому форматі за рахунок оргкомітету.

Прохання до всіх учасників, які завантажуватимуть фото на конкурс: обов'язково вказайте під час реєстрації на сайті свою електронну адресу та телефон. Для авторів зі Східної України та окупованого Криму можливе використання псевдонімів.

Номінації фотоконкурсу:

— Звичайні герої;

— Дитинство, скалічene війною;

— Сліди від чобіт загарбників;

— Війна та людські долі;

— «Вантаж 200» — особистий подарунок Путіна українським та російським матерям.

Після відбору робіт членами журі авторам буде запропоновано надіслати електронне зображення до організаторів виставки з метою видрукувати його у виставковому форматі за рахунок оргкомітету.

Прохання до всіх учасників, які завантажуватимуть фото на конкурс: обов'язково вказайте під час реєстрації на сайті свою електронну адресу та телефон. Для авторів зі Східної України та окупованого Криму можливе використання псевдонімів.

Номінації фотоконкурсу:

— Звичайні герої;

— Дитинство, скалічene війною;

— Сліди від чобіт загарбників;

— Війна та людські долі;

— «Вантаж 200» — особистий подарунок Путіна українським та російським матерям.

Після відбору робіт членами журі авторам буде запропоновано надіслати електронне зображення до організаторів виставки з метою видрукувати його у виставковому форматі за рахунок оргкомітету.

Прохання до всіх учасників, які завантажуватимуть фото на конкурс: обов'язково вказайте під час реєстрації на сайті свою електронну адресу та телефон. Для авторів зі Східної України та окупованого Криму можливе використання псевдонімів.

Номінації фотоконкурсу:

— Звичайні герої;

— Дитинство, скалічene війною;

— Сліди від чобіт загарбників;

— Війна та людські долі;

— «Вантаж 200» — особистий подарунок Путіна українським та російським матерям.

Після відбору робіт членами журі авторам буде запропоновано надіслати електронне зображення до організаторів виставки з метою видрукувати його у виставковому форматі за рахунок оргкомітету.

Прохання до всіх учасників, які завантажуватимуть фото на конкурс: обов'язково вказайте під час реєстрації на сайті свою електронну адресу та телефон. Для авторів зі Східної України та окупованого Криму можливе використання псевдонімів.

Номінації фотоконкурсу:

— Звичайні герої;

— Дитинство, скалічene війною;

— Сліди від чобіт загарбників;

— Війна та людські долі;

— «Вантаж 200» — особистий подарунок Путіна українським та російським матерям.

Після відбору робіт членами журі авторам буде запропоновано надіслати електронне зображення до організаторів виставки з метою видрукувати його у виставковому форматі за рахунок оргкомітету.

Прохання до всіх учасників, які завантажуватимуть фото на конкурс: обов'язково вказайте під час реєстрації на сайті свою електронну адресу та телефон. Для авторів зі Східної України та окупованого Криму можливе використання псевдонімів.

Номінації фотоконкурсу:

— Звичайні герої;

— Дитинство, скалічene війною;

— Сліди від чобіт загарбників;

— Війна та людські долі;

— «Вантаж 200» — особистий подарунок Путіна українським та російським матерям.

Після відбору робіт членами журі авторам буде запропоновано надіслати електронне зображення до організаторів виставки з метою видрукувати його у виставковому форматі за рахунок оргкомітету.

Прохання до всіх учасників, які завантажуватимуть фото на конкурс: обов'язково вказайте під час реєстрації на сайті свою електронну адресу та телефон. Для авторів зі Східної України та окупованого Криму можливе використання псевдонімів.

Номінації фотоконкурсу:

— Звичайні герої;

— Дитинство, скалічene війною;

— Сліди від чобіт загарбників;

— Війна та людські долі;

— «Вантаж 200» — особистий подарунок Путіна українським та російським матерям.

Після відбору робіт членами журі авторам буде запропоновано надіслати електронне зображення до організаторів виставки з метою видрукувати його у виставковому форматі за рахунок оргкомітету.

Прохання до всіх учасників, які завантажуватимуть фото на конкурс: обов'язково вказайте під час реєстрації на сайті свою електронну адресу та телефон. Для авторів зі Східної України та окупованого Криму можливе використання псевдонімів.

Номінації фотоконкурсу:

— Звичайні герої;

— Дитинство, скалічene війною;

— Сліди від чобіт загарбників;

— Війна та людські долі;

— «Вантаж 200» — особистий подарунок Путіна українським та російським матерям.

Після відбору робіт членами журі авторам буде запропоновано надіслати електронне зображення до організаторів виставки з метою видрукувати його у виставковому форматі за рахунок оргкомітету.

Прохання до всіх учасників, які завантажуватимуть фото на конкурс: обов'язково вказайте під час реєстрації на сайті свою електронну адресу та телефон. Для авторів зі Східної України та окупованого Криму можливе використання псевдонімів.

Номінації фотоконкурсу:

— Звичайні герої;

— Дитинство, скалічene війною;

— Сліди від чобіт загарбників;

— Війна та людські долі;

— «Вантаж 200» — особистий подарунок Путіна українським та російським матерям.

Після відбору робіт членами журі авторам буде запропоновано надіслати електронне зображення до організаторів виставки з метою видрукувати його у виставковому форматі за рахунок оргкомітету.

Прохання до всіх учасників, які завантажуватимуть фото на конкурс: обов'язково вказайте під час реєстрації на сайті свою електронну адресу та телефон. Для авторів зі Східної України та окупованого Криму можливе використання псевдонімів.

Номінації фотоконкурсу:

— Звичайні герої;

— Дитинство, скалічene війною;

— Сліди від чобіт загарбників;

— Війна та людські долі;

— «Вантаж 200» — особистий подарунок Путіна українським та російським матерям.

Після відбору робіт членами журі авторам буде запропоновано надіслати електронне зображення до організаторів виставки з метою видрукувати його у виставковому форматі за рахунок оргкомітету.

Прохання до всіх

У НЕБО НАША КАЛИТА, У НЕБО!

(Закінчення.

Поч. на 1-й стор.)

Глядачі в залі вдвівлялися у дійство дев'ятикласників на сцені, як ті закликали свою долю радісно бути. Гарно вбрани, в українських національних одностроїх хлопці і дівчата відтворили вечорниці, де були і жарти, і ворожиня, і народна пісня, і веселі забави. Як здоровко, що в гімназії ще залишилися такі вчителі, як Ірина Данькова — класний керівник 9-Б класу, з російською мовою викладання, яка і підготувала разом зі своїми вихованцями це давньоукраїнське дійство. А учні молодших класів просто шаленіли від радості, коли дія зі сцени перенеслась до глядацької зали. Молодшеньким так хотілось надкусити калиту, щоб і про свою долю дізнатись. До речі, після зали калита вже на сцену не повернулась — учні молодших класів з радістю її розділили між собою.

Ірина Карлюга, заступник директора з навчально-виховної роботи, після Андріївських вечорниць сказала: «Як чудово, коли бачиш, що учні всієї гімназії — і дорослі, і малеча веселяться як єдина родина. Національні свята об'єднують учнів, учителів і батьків».

До підготовки свята долучились і батьки дев'ятикласників — Вікторія Гегера, Олена Богіня, Севіль Умерова. Називаю тільки цих матусь, але впевнений, що вся школа старалася, щоб свято пройшло на високому рівні. Севіль Умерова — кримська татар-

ка, яка активно брала участь у випіканні солодощів на свято, подякувала директору школи Валентині Лаврик за те, що зберігає всі добре традиції гімназії і підтримує всі починання та ініціативи учнів та батьків. «Дуже добре пізнавати народ через його традиції», — сказала Севіль Умерова, — тому ми підтримуємо всі свята, які проходять у гімназії, — і українські, і кримськотатарські, і російські».

Свято завершилось, а дев'ятикласники ще довго не покидали сцену. Вони фотографувались, продовжували співати і жартувати, ім там, у наших «прадідів», було зручно і затишно. І мені

здалося, що школярі навмисне відтягають час повернення в реальність. Адже сьогодні вони дізналися, що Калита під стелею — це символ Сонця і Бога-предка, і Бога шлюбу; мак у корхі — зорі на небі, дітки Сонця, що вішує безліч кіп на полі — взагалі, багатство та достаток, що його творить і дарує Сонце — Даждобог.

Ось таке романтичне свято Калиту донесли до нас з прадавніх часів учні 9-Б класу Сімферопольської гімназії. Як добре, що в Криму ще б'ється українське серце у дітей, народжених в Незалежній Україні.

Свято бачив і переповів Олександр ПОЛЬЧЕНКО

Фото Євгена Некрутова

9-Б клас зі своєю учителькою Іриною Володимирівною

У ЄВРОПАРЛАМЕНТІ ВИСТУПЛЯТЬ ОБДАРОВАНІ ДІТИ З КРИМУ І ДОНБАСУ

Серед них — талановита 9-річна піаністка Христина Михайличенко із Сімферополя

Обдаровані діти — вимушенні переселенці з анексованого Криму та Донбасу — представляють Україну в Європарламенті та європейському представництву Дитячого фонду ООН (UNICEF). Про це на брифінгу, який відбувся 11 грудня, повідомили організатори Центру культурних ініціатив «Responsible Future» («Відповідальне майбутнє»), — інформує кореспондент сайту «Крим.Реалії».

«Уже у грудні цього року талановита піаністка з анексованого Сімферополя Христина Михайличенко, яка з родиною переїхала до Києва, виступить на музичному конкурсі в Голландії», — повідомила голова Центру культурних ініціатив Вікторія Зубенко.

Крім того, як поінформувала одна з членів «Responsible Future», засłużена артистка України Богдана Півненко, юним музикантам надана можливість постійних виступів з Національним ансамблем солістів «Київська камерата».

Центр «Відповідальне майбутнє» підтримує музично обдарованих дітей, які були змушені залишити Крим у зв'язку з його анексією Росією, і дітей, які переїхали із зони проведення АТО.

Христина з татком Геннадієм Михайличенком

Христина з татком Геннадієм Михайличенком

кріті. Він першим вийшав у Київ, аби влаштувати життя поза межами анексованого Криму. Мати Наталія з трьома дітьми — Данилом (16 років), Христинкою (9 років), Олександрою (3 роки) — домовлялася зі знайомими про продаж квартири, завершувала справи у Сімферополі і готовувалася до переселення на материкову Україну.

Літні пригоди з перേїздом сьогодні Михайличенки згадують, як страшний сон: 16-річного Данила, який в анексованому Криму не мав можливості отримати український паспорт, висадили з поїзда у Джанкої, розповідає «Україна молода». Добре, що дідусь приїхав із Чорноморського і забрав хлопця. Батькові вдалося у Києві зробити синові паспорт і все-таки вивезти його з того пекла...

Михайличенки купили квартиру в Ірпені, влаштували донечку-піаністку в Спеціалізовану музичну школу ім. Лисенка при Національній музичній академії ім. Чайковського у клас професора, за служеної артистки України Наталії Толпиго. Це — одна з чотирьох шкіл такого формату в Україні. Тут готовують високопрофесійних музикантів...

Дівчинку в музичних колах називають «маленьким Моцартом». І це порівняння не випадкове. Христинка, як і Моцарт, може похвалитися успіхами в музиці уже з п'яти років... Вона репетирує по п'ять годин на день — готується представляти Україну на конкурсі в Голландії і каже, що має всі шанси на перемогу.

ВІРШИ НАШОГО ДИТИНСТВА

Іван НЕХОДА

«У лісі, в лісі темному, де ходить хитрий лис, росла собі ялинка, і зайчик з нею ріс». Хто з української дітвори не знає цих рядків з «Пісні про ялинку», що нагадують про чаївництво незабутнього дитинства? Але, мабуть, мало хто (навіть серед дорослих) назве автора цього сюжетного віршка, здавалося б, на відому тему, однаке означену свіжим, оригінальним талантом. Народна пісенність, особливо характерні для неї повtotи («Ой снігу, снігу...», «Іди, іди до нас...»), постійні епітети («Сірий зайнько», гранична чіткість ситуацій («Прибіг сховатись зайнько, ялининки — нема») — все це «забезпечує» психоемоційний вплив на малят.

Ця та чимало інших поезій (понад сорок книжок лірики й творів для дітей, дві віршовані повісті, пісні, переспіви казок народів світу) вихлопнулися з глибини співучого серця надзвичайно талановитої і чарівної людини, добротворки і людинолюба Івана Івановича Неходи (1910-1963), 105-річчя від дня народження якого відзначатиметься наступного року. Деякий час поет очолював — з 1958 до 1963 року — Кримську письменницьку організацію. Його радо зустрічали робітники та студенти, виноградарі й воїни. А тоді, треба підкresлити, кримчани до української мови і літератури ставилися здебільшого доброзичливо.

Василь ЛАТАНСЬКИЙ

За кермо узявшся вмить —
Швидше вітру він летить!
Стій, сусіде,
Трактор їде,
А на ньому —
Тракторист.
Хочеш сісти
Трактористом?
Що ж, сідай,
Як маеш хист.
Хтось погнався навзгодін —
Трактористом буде він!
В пароплаві
Хлопці браві,
Це — матроси бойові.
Чорна стрічка
Невеличка,
Якорець на рукаві.
Пильно дивляться в туман...
Кожен з хлопців —
Капітан!

По дорозі —
Паровози:
— Гу-гу-гу! —
Відкрита путь,
Жар у топці,
Їдуть хлопці —
Машиністами зростуту!
Гей, веселі каруселі
Каруселять цілій день.
На веселих каруселях
Ми співаємо пісень:
— Де захочеш — там сідай,
Ким будь хочеш — вибираї!
Бистрі коні на припоні.
Скочив верхи —
Мчи, рисак!
Тільки хлопчик —
Юний льотчик —
Хоче сісти на літак.

